

iG

ז'ל/ח/א/מ/מ

למנוחה שלום וברכה

מאד הוצטערן אס שלם נאכטן
 זרם האט פארה געו זיקלוק אס יאנגן אצולן.
 אנו זקלוק פארה געו אצולן
 פארה אס חיים, זאל אפני כחה
 זאמ אצקוב נאכטן כחה למען הפארה
 לשערה אס פארה שקלען זאמ
 בואה אס א/ט פארה אצורה אפרטים
 אפרטים זש דעם המצורם
 זאמ, אצקוב אצורה פארה אס
 אס דעם אצורה זאל זאמ אצורה
 אצורה אצורה אס פארה אס פארה אצורה
 כה פארה

זאל אצורה
 אצורה אצורה

חייחייטו

זאמ אצורה אס אצורה אצורה אצורה
 אס אצורה אצורה אצורה אצורה

לראות עולם מלא בגלגל חול
ולן עין פורה ר
לאחוז את האין סוף בכל היר
ואת הנצח בשעה אחת.

חיים אלון

נולד בכ"ד ניסן תשי"ג 9.4.53

נפל בקרב הבלימה ליד התעלה

בי"א תשרי תשל"ג 7.10.73

שלום שולה.

תגידי, היית פעם שין-גימלית ?

אני עכשיו יושב בתורנות 3 שעות ליד החבל, שמסמל את השער. מאחר והיום שבת, אז העבודה לא רבה. אבל ההרגשה מגוחכת. מזג האוויר נעשה פתאום סגרירי עד שהתחלתי לתהות איפה אני נמצא. פתאום יש עננים וריח של גשם. לא כל כך קר ואלמלא הרוח יכולנו לטייל עם חולצות...

שולי — נכון שאת אוהבת אותי ?

נעים לי לכתוב את זה ולדעת שזה נכון. כל כך הרבה חול מסביב, שקצת אהבה, ואפילו מרחוק — לא תזיק באופן מיוחד. איזה נחליאלי מצחיק, קטן ואפור מתחיל להסתובב סביבי. אני מתפלל, מה הוא מוצא לו לאכול בין גרגרי החול ? אבל עובדה היא שמדי פעם הוא תוקע מקור לבין הגריגים ושולה משהו שזה לעיסה. קשה להבין אותו. אף אחד לא שלח אותו הנה. הוא בא לכאן מרצונו החופשי. קצת לא נורמלי! שיחזור הביתה! מה יש לו כאן לחפש במדבר של חול ואנשים ? שילך לאכול תערובת ברפת שלנו. הרבה יותר סימפטי. פה צריך לעוף איזה 100 ק"מ עד שרואים איזה שיח קטן. למה שלא ילך למקום שיש המון שיחים ועצים ? מה יש לו לעשות כאן ?

— אני זוכרת את היום שחיים בא לגנון, עם ברט כזה ומכנסים עד הברכים ואני זוכרת שהיה נורא מצחיק. כך זה נראה לי אז. עכשיו אני מנסה לחשוב עד כמה קשה היה לחיים בגנון. ועד כמה אנחנו הקיבוצניקים הקטנים עוד הוספנו על קשיו, אבל התמונה הראשונה, חיים ושרגא עם הברטים האלה נכנסים לפעוטון בארוחת הצהריים — זה היה נורא מצחיק.

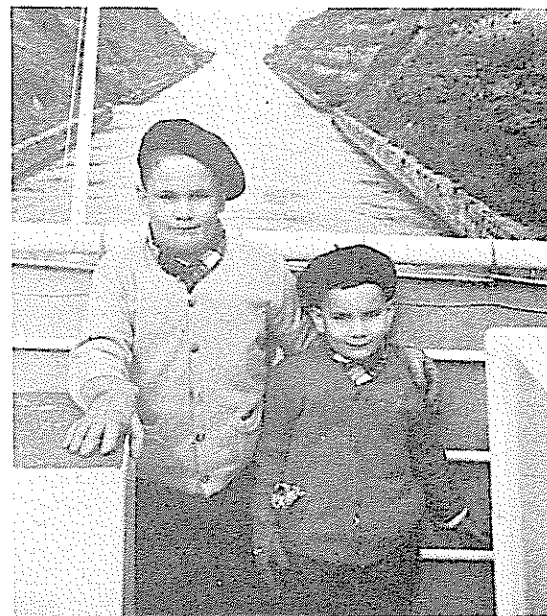
— באמת היה לו מאד קשה. כמעט חודש ימים ישבתי אתו כל היום. בהתחלה כמובן לא ישן בגנון. הייתי הולכת איתם לטייל ונסחבת עם הקבוצה לכל מקום. חנה מר וסבינה היו המטפלות. אחר כך הוא הסכים לישון במנוחת הצהריים עם הילדים, וכשנרדם הייתי הולכת לחדרי וחוזרת לפני שיתעורר.

— אני זוכר ארוחת צהריים. ישבנו ליד השולחן והוא לא ידע עברית ולא יוכל היה להגיד מה שהוא רוצה. אז היה מצביע על מה שהוא רצה. כשרצה ללכת למלה או למשה, היה מנפנף בידיו לכוון חדר האוכל.

— כשהתחיל לישון גם בערבים, היינו יושבים אתו הרבה זמן והפרידה זיתה קשה. יום אחד סבינה דברה אתנו ואמרה שצריך לגמור עם זה והבטיחה שגם אם יבכה קצת, הוא ירגע וכך סכמנו, משה ואני, שבאמת נגמור ונלך לאכול כמו כולם. הוא הגיב בצורזו קשה מאוד, תפש את משה במכנסים וממש הרביץ בו ודרש במפגיע שלא נלך. זה היה קשה מאד אבל בכל זאת הלכנו, אבל חיכינו בחוץ. והוא צרת. לא הרבה זמן. סבינה נגשה אליו והוא נרגע. אחר כך כבר לא היו בעיות. עבדתי במטבח הילדים, קרוב לגן, ועם כל בכי הייתי רצה לראות אם זה הוא.

— פעם חזר הביתה בבכי ואמר שגיורא הרביץ לו במקל. שאלתי אותו למה לא החזיר לו? אז הוא ענה שהמקל שלו היה יותר קצר...

— לילה אחד בא השומר והעיר אותנו, כי חיים חלה וסבל מכאב אזנים. הלכתי אליו ומצאתיו בוכה במיטתו, ובתוך בכיו שאל: „אמא, למה באנו הנה מקובה?“ הוא נזכר בבית שלנו, בו נולד ובו עשה את צעדיו הראשונים, מוקף אהבתם של זוררים, סבים וסבתות ומשפחה ענפה ומאושרת. אז ישבתי לידו וניסיתי לנחמו. גם לנו היה קשה בהתחלה וזה לא הלך כל כך פשוט. חבל קליטה. נתתי לו כדור והוא נרדם. בבוקר, כשהרגיש יותר טוב, הוא הרחרר שוב בדבר וכבד לא רצה לשוב לקובה. הוא כבר הבין כמעט הכל בעברית, אבל עדיין לא היה מוכן לדבר.

— אני זוכרת שהיינו פעם חולים יחד בגן. ישבנו בחדר שלו ואז עלה בראשו של מישהו מאתנו לעשות בתוך הרשת של הזלון עוד חלון, כזה קטן. זה היה נורא מסובך, כי רצינו שהחלון יפתח לשני הצדדים. כנראה שעדיין לא היינו חכמים כל כך, אז עשינו נסיונות על כל הרשת. עדנה נכנסה ותפשה קריזה, ממש לחץ פנטסטי. זה היה ביום שישי ולא קיבלנו שוקולד אחרי זה.

— כן, הזרות נעלמה ולאט לאט החל לוקח חלק בתעלולים.

— הייתם שובבים גדולים והיתה תקופה שאנו לא רצינו שתהיו יחד בחדר, כי היה נגרר אחרי כל התעלולים שלך.

— גם כשהרגיש את עצמו חופשי בינינו, בכל זאת היה יותר עצור מכולם.

— עוד משהו. כבר בחברת הילדים, אני זוכרת שכתב חיבור על חלום שחלם, בו נסע ברקטה לירח וכל מיני דברים כאלה.

— היתה לנו מחברת שכל אחד היה כותב את החלומות שלו. ואני, כידוע, הייתי ילד „מופרע“ מטבעי ועדיין לא למדתי לכתוב. אז כל פעם מישהו אחר היה מתנדב לכתוב את החלומות שלי. פעם היימיתו כתב את החלום שלי והוא היה המום. אני זוכר שהיתה לו ח' מיוחדת במינה, עם קו ישר למעלה, והיה לנו דו-שיח על הח' הזו.

— אנחנו ההורים חשבנו תמיד שהוא ילד שקט, אבל שמענו ספורים מגיורא ואסנת, שהיו קרובים יותר אליו, שממש לא יכולנו להאמין שזה יכול להיות חיים. הזכרנו צד אחד שלו. פעם שאלתי את אפרים אם הילד הזה בכלל משחק ושמה, כי לנו הוא נראה תמיד רציני.

— הוא באמת היה שקט. הוא עשה את כל הדברים שלו בשקט.

— קשה היה לצפות את התגובות שלו. למשל, עד שחיים התרגו ממש זה לקח המון זמן ואי אפשר היה לדעת שהוא התרגו.

— אני זוכרת שפעם אחת הלך מכות עם גלעד, בגלל שאמר לו שהוא מקובה.

— כשהוא היה מתרגו, היו רואים את זה על הפנים שלו מיד.

— אבל זה לא הגיע בדרך כלל למעשים. הוא מסוג האנשים ששמרו את רוגזם בבטן. לא היה מותפרץ. הוא גם בקושי קילל, אבל ראו את זה בפרצוף שלו. העיניים שלו הבריקו.

— אני זוכרת שגידל ארנבות ובחדר שלו היו גם עכברים לבנים.

— בכלל, אהב מאוד בעלי חיים ובמיוחד כלבים.

— אני חושב שהיה בין היחידים שהעז להתקרב לגורי (הכלב של אברהם דנא).

— לכל כלב היה נגש ישר ללא חשש.

— פעם עברנו ליד המסגריה וגורי השתחרר וחיים חשב שזה גורי שהיה פעם גור, והוא נגש אליו. גורי ניתר על שתי רגליו ונבח והתנפל עליו. חיים ממש נעלב. זה כאב לו מאד.

— היינו הולכים אתו למשק הילדים. באחד הביקורים חיבק את „אלדין“ החומר ואמר לו: „אני רוצה שתהיה רק שלי.“

— כן, הוא תמיד רתם אותו והיה מלמד את הבנות איך לרתום כדי להביא ירק למשק הילדים. פחדנו להעביר את הרתמות מתחת לבטן של „אלדין“ היינו מבקשות מחיים שיעשה זאת.

— פעם קרא מודעה בעיתון שנולדו 3 גורי אריה בגן החיות התנ"כי בירושלים. מיד ישב וכתב מכתב וביקש גור אריה. מזל שלא קיבל אותו. הם השיבו לו שצרפו אותו לרשימת המבקשים גורי אריות וכי הרשימה ארוכה... הוא היה אז כבן שמונה.

— בינתיים קיבלנו גור חתול אנגורה. הוא חיבב אותו מאד. קרא לו בכל מיני שמות חבה ואפילו כתב לו יומן.

— הוא קרא לו חציטוריאן והלה היה כרוך אחריו לכל מקום שהלך. פעם פגשו את גורי והחתול נבהל מאד וקפץ ישור לידים של חיים.

— פעם, עוד בגן, דברו על דינוזאורים ושאלו אותו אם ראה פעם כאלה, אז הוא אמר: „בטח, בקובה לכל משפחה יש אחד...“

— והיתה זרפתקה עם סמורים. פעם עבדנו בפלחה וראינו סמור. חיים תפש אותו והסתבר שזאת נקבה בהריון! והיא המליטה סמורים קטנים וחיים טיפל בהם, החזיק אותם בתוך אקואריום. פעם רצה לצלם אותם מקרוב והכניס את המצלמה לתוך האקואריום והסמורה נשכה אותו. בסופו של דבר מסר אותם לאוניברסיטה.

— שכבנו פעם ליד שלושת זעזים. היתה שם חירבה כזאת, ובתוכה קן של כוס. רצינו לראות איך הכוס מאכילה את הגוזלים שלה. שכבנו שם קרוב לחמש שעות. הוא היה הבן היחידי שהיתה לו סבלנות להסתכל על צפורים וחיות. אז זה היה כל עולמנו ויחד בילינו המון זמן.

— בכתה ז' או ח' במוסד נוצר קשר יותר הדוק בינינו. אני חושב שזה בגלל התענינות משותפת במוסיקה קלאסית. הוא נעשה יותר רציני ומופנם וזה קשר אותנו יחד. היינו הולכים יחד, עולים לחדר האוכל ושותקים ושותקים.

— הוא היה הראשון שהתחיל לנגן. זה היה בכתה ו' והוא למד לנגן בכינור. הוא לא אהב את הצלילים הצורמניים של הכנור ורצה לעבור לצ'לו, אך היה צריך להת-פשר על ויולה. בסופו של דבר הגיע לטרומבון.

— זה נמשך הרבה זמן והוא היה נוסע לחזרות של תזמורת בני הקיבוצים. כשאנחנו נסענו לסמינר מדריכים, הוא נסע לבית-אלפא, אחר כך השתתף גם בכנסים בעין-שמור ובשובל.

— הוא מאד רצה ללמוד צ'לו אבל אי אפשר היה להשיג מורה. כשהצלחנו לשכנע אותו שינסה לנגן על ויולה, המשיך לנסוע לקבל שעורים בלהב.

— הוא ודני גרנות היו לעתים קרובות נאלצים ללכת בריגל מהכביש ללהב ואני חושבת שזה מה ששבר אותו. בסופו של דבר עבר לטרומבון.

— הוא לא הספיק ללמוד הרבה כי זה היה כבר בכתה י"א, אבל בכל זאת הש-
תתף בתזמורת של המוסד ושל הקיבוץ בחגיגות סוף השנה ובפורים וגם ב"הקבצנים"
של ברכת.

— האם אהב להשתתף בהצגות?

— עד כמה שאני זוכר, בהצגות שעשנו במוסד, בכתות ז', ח', לא אהב להופיע.
בסוף י"ב, ב"קטיפת תפוחים" ו"בריכת הדגים" הוא השתתף. כולם אז השתתפו,
אז גם הוא, בלית ברירה... אבל בדרך כלל הוא העדיף להכין את הפעלולים,
תפאורה, תאורה.

— בכלל, היה "חזק" בצד הטכני. אני עשיתי עם חיים את המבדקים של חיל האויר.
אחד המבדקים היה להרכיב מין מכונה. הבוחן אמר: "חבר'ה, אני מקוה שתוך 8
דקות אתם תרכיבו את זה. מקסימום רבע שעה." חיים ישב, פרק הכל והרכיב. בסוף
זה היה צריך לסובב ידית וגלגל היה צריך להסתובב. אם מחליפים רק פין אחד קטן,
זה לא עובד. צריך כושר טכני לא רע. בסוף רבע השעה אני לא ידעתי איפה ההתחלה
ואיפה הסוף וגם החבר'ה אני זוכר הזיעו קשות וניסו. כעבור 4 דקות חיים כבר
הרכיב את הכל. הבוחן פשוט לא האמין. הלך, סובב את הידית והדבר עבד!

— למה לא התקבל, בסופו של דבר?

— בגלל העיניים.

— במוסד, בכתות הצעירות, נגמרה "אפנת" הרכבת המטוסים והאוניות. היה לו
אוסף עצום של מטוסים ואוניות שהרכיב בסבלנות ובשקידה לא רגילה. היה זה
שרגא שלימדו אומנות זו והוא וראובן קיבלו ממנו.

— אולי בדרך זו של שקידה וסבלנות הגיע לספורט הקליעה. גם זה דורש הרבה
ריכוז ועבודה שקטה מאד.

— הוא השתתף בחוג קליעה והיה לו רובה, "שטורצר" עם כוונת צלפים, שהחזיק
בארון מיוחד. ה היה קלע מצטיין וזכה באי-אילו אותות וגביעים. לפעמים היינו יוצאים
לצוד ארנבות וחוגלות.

— איך, "הלך לו" בלימודים?

— בכל המקצועות שמר על "מינימום הכרחי". אהב מתמטיקה וספרות. לא אהב
ללמוד ולא היה "דגרון".

— כל המורים תמיד דיווחו לנו : לא מנצל את מלוא כשרו מסוגל להרבה יותר.
— אתם זוכרים, בשיעורים לאנגלית, את החיבורים של חיים ? הוא לא „הסתדר“
כל כך טוב עם יהודית, כי היא הכריחה אותנו לכתוב חיבורים, אבל כשהוא כבר כתב,
זה היה ממש פנינים. היה בהם הומור פנטסטי. אנחנו תמיד השתגענו מהם.
— החיבור שהוא הולך ומישהו עוקב אחריו, ואיך שהוא מגיע לירח!

— ישראלה היתה נוהגת במבחנים שלה לנסח שאלות כגון „תאר את התרשמותך
מהשיר“ וחיים לא היה כזה שילך לספר „התרשמויות“. יכול היה לענות או לא. אז
הוא כתב לה בלשון „פיוטית“ כזו את הרשמים שלו, והזלזול בשאלה בלט לעין, והיא
כנראה לא היתה מרוצה בכלל.

— זו היתה תקופת ה„פגישות“ עם הועדה הפדגוגית. כמעט כל שבוע היינו ארבעה
„קבועים“ : שי, חיים, אסנת וסמדר. הכרנו את כל סוגי העוגיות... בעיות עם ישראלה,
היו לה 3 שעות רצופות, הסטוריה—ספרות. היא באה עם עבודה עצמית והלכה לחדר
המורים ובקשה שכאשר חלק מאתנו יגמור, נשלח מישהו לקרוא לה. „ערבה“ לא
ישבו על העבודה ועד ארוחת הצהריים אף אחד לא ניגש לקרוא לה והיא רגזה. הוזמנו
לועדה הפדגוגית. ידענו יפה שזו אחריות של כל הקבוצה ושעלינו לצאת מהענין
בכבוד, לא כמו החברה שלקחו יום חופש... וכמו שהיום אפשר להזכר ולחייך — אז
היינו משוגעים וכעסנו. היו לנו סיבות שנבעו מאלף ואחד דברים קודמים והכעס
שלנו היה הכי צודק בעולם, אז „הגיע לה“ מה שעשינו... וחיים, על דברים שאיכפת
לו, לא היה אדיש. ודברים שהיו קשורים במצפון ובצדק, היו איכפתיים לו מאד. ומולנו
ישב חצי מצוות המורים, ששתפו פעולה בצורה יפה מאד, גם אלה שהבינו יותר
לרוחנו וידעו את המצב לאשורו. חזרנו בוכיות. פגעו בנו מאד.

— איך היה בתור שותף לחדר ?

— כל הזמן רציתי לגור עם שני בנים. דני וחיים. הודעתי להם בהתחלה : אני מנקה
ומנקה עד שישבר לי. אחרי כן אתם מנקים, ולא — המיטות בחוץ! בהתחלה רצו
להיות גבורים. בחדר אחר הבנים לא שטפו רצפות, רגילים שבנים לא שוטפים. אצלי
אין דבר כזה. אז הם מאד הזדעזעו בהתחלה, אבל לבסוף — ניקו. הגעתי בערב
לחדר. הם היו יושבים ומחכים לי, „דואגים“. מה קרה ? עם מי ה„ילדה“ מסתובבת
בלילות ? היו נחמדים באמת. כל כמה שחיים היה סגור, בחדר יצא לנו לשוחח די
הרבה.

— „מים שקטים חותרים עמוק“ — זו אמרה שהלמה את חיים. היתה בו מין פקחות והומור ממזרי כזה.

— יום אחד נכנסתי לכתה והוא אמר לי: „תעמדי!“ פשפש בכיסו והוציא תמונה, מונה ליזה. הראה אותה לחבר'ה, שישבו נדהמים בחדר, ואמר: „תסתכלו טוב, את מי היא מזכירה לכם? נכון שהיא דומה לה?“ היה אז לסמדר שער יותר ארוך ולא היתה ברירה לחבר'ה אלא לאשר שסמדר אכן איכשהו דומה למונה ליזה.

— היו לנו (לבנות) „קני-מידה“ להערכת הבנים. למשל, אם היו חושבים איזה בנים הם „נורמליים“, אז הוא וגדי, ואחרי כן גם שי היו ב„נורמה“ הזאת ונחשבו ל- „בסדרים“, הרציניים. הם עשו ודאגו לכל. קומזיצים, מבצעים של הקו, מפקדים, הכנות לטיולים, הדרכה.

— זה מזכיר לי שתמיד אהב להכין את סיסמאות האש ולהדליק את המדורות, ואולי זה מה שמשך אותו לעיסוק המפורסם באבק השריפה.

— זה התחיל עם הנח"ל, כשטורקו הגיינגי הראה לנו איך שורפים „מקל“. מאז לא נשאר שם הרבה כדורים. מדי פעם ערכנו פשיטות. את אבק השריפה אגרנו בקופסא מיוחדת, את העופרת של הקליעים התכנו.

— לא פחדתם ?

— לא חשבנו שיכול לקרות משהו. פעם מצאנו כדור 0.5 חודר שריון, שהקליע שלו מתפוצץ שוב כשהוא פוגע במשהו. חשבנו, הנה קליע גדול ויש בו הרבה עופרת. הדלקנו מדורה, שמנו את הקליע על קרש באלכסון, וכשהעופרת נתכה, החלה לנוול לקופסא. פתאום היה שם „בוים“ כמו חזיון, התחלנו לרוץ...

— חיים גילה עוד משהו. ערבב ברום (שסחבנו מהבריכה) עם חומצה וזה עושה עשן צהוב, מחניק אבל יפה. הסתרנו את התערובת בין השיחים. יום אחד אהרילה שנורמן עישב שם והוא דפק על הקופסא עם הטוריה... היה עשן צהוב מאד יפה.

— בבר-מצוה החלטנו שעושים זיקוקים. פרקנו כדורים נותבים, גרדנו להם את הפליו ואז נותר גרעין הזרחון. שופכים קצת אבק שריפה ומכניסים את הקליעים פנימה, כשהחוד כלפי מעלה. שמנו 12 קליעים כאלה ושפכנו כמות עצומה של אבק שריפה והדלקנו את זה, אבל זה היה מתחת לעץ הפלפון, והלהבה היתה גבוהה מאד ואז העץ התחיל לבעור. אז תפשו המחנכים והמא"ז שיש לנו הרבה אבק שריפה...

— אחרי ההתפוצצות במסיבה הזיתה תרעומה רבה בקיבוץ וידענו שאם לא נחביא, יתפשו לנו את המלאי. גדי היה בהנהגת הקן — מכובד מדי, והחליט למשוך ידיו מהעסק. חיים ואני לא ויתרנו. כדי „לטשטש את העקבות“ החלטנו למסור לאליעזר, שהיה אז המא"ז, כמה תרמילים ריקים, פיקות דפוקות וקצת אבק שריפה. לכל זושאר היה צריך למצוא מחבוא אמין. תחילה השתמשנו בחלל התריס שבחדר. אחר כך הוצאנו מרצפת המשטח שליד הכתה, אך זה לא היה מספיק. יום אחד נוכחנו שבמקלחת הבנות יש עליית-גג! מקום נחמד ובטוח. כשאף אחד לא היה בכתה, הבאנו סולם קטן, טפסנו למעלה והתבססנו שם. עוד אנו יושבים שם ועוסקים בשלנו, גילינו שאפשר „להציץ“ מכאן! העצים שם דקרו אותנו וכמו שנאמר, „ישבנו על קוצים“, אך דבקנו במשימה. נכנסות הבנות אחת אחת. בהתחלה פחדנו אפילו לנשום שם למעלה. זה היה פחד אחרי כן השתכללנו, הבאנו שמיכה... ובילינו שם זמן נכבד מאד.

— פעם אסנת היתה צריכה לקרוא משהו ליום הזכרון. אני שכבתי למעלה ופתאום היא מתפרצת, עומדת מול הראי ומתחילה לדבר...

— פעם קבלתי בגד מחו"ל, עם „פתח“ בבטן, ואז זה היה ממש אטרקציה וכל הבנות ניסו אותו ואתם הסתכלתם.

— פעם אחרת אורית עמדה מול הראי. אז כבר תפשונו בטחון ודיברנו בלחש. אורית עמדה מול הראי בפה פעור, אז חיים אמר לה בלחש: „תסגרי את הפה.“ נבהלה כל-כך וברחה בצרחות, „שדים! שדים!“ „לא מסכימה להתקלח במקלחת הזאת!“ פתאום באה שלומית, האמיצה בבנות, ועם מקל גומי התחילה לדפוק על דלתות העליה.

— גם גברת מרפל הגיעה... (כך קראנו ליהודית ס., המטפלת שלנו, מאז שגילתה איך סחבנו וופלות וקרמבואים מהמחסן).

— קבלתם על הראש?

— לדעתי, לא מספיק.

— „מענית“ כתבו עלינו או בעלון המוסד: „ערבה‘ לא צריכים בכלל הסברה מינית. יש להם טלויזיה חינוכית.“

— אם כן, עד איזה גיל עוד „שחקתם באש“?

— נורא מאוחר. לפני שחיים התגייס לצבא עדיין נשאר מלאי במחסן והלכנו יחד לזרוק את זה בבריכות הביוב...

— אמרתם שהוא היה מדריך של כתות צעירות.

— כן, יחד עם רעיה.

— התחלנו להדריך יחד את כתות ר' של בית-קמה, דביר ולהב, וכשאלה הגיעו למוסד, גם את ילדי שובל.

— איך היה כמדריך?

— החניכים אהבו אותו מאד, השתולל אתם, שיחק אותם, לפעמים התרוצצו יחד כחתולים ועכברים. הייתי מופתעת מפני שזה לא היה חיים, הדמות השקטה והרצינית שהכרתי. אני הפכתי להיות היותר עצורה בפעולות. לא הדרכנו לפי הספר, זה היה מיושן ולא מענין. השתדלנו לחדש ולצאת מהשגרה. הוא סיפר את סיפורי המתח הסוחפים. ארגן משחקים צופיים. היה מצליח להוביל ולשתף אותם. אף-על-פי שהיו ילדים ולעתים „עלו לנו על הראש“, אף פעם לא שמעתי אותו לצעוק או לצאת מן הכלים. תמיד בשקט, גם לאחר שהצלחנו בדי עמל להושיבם בשקט ופתאום מישהו התחיל לרוץ אחרי פרפרים... והשתדלנו שהפעולות תהינה בחוץ, גם בחורף. מאד

אהבו את הפעולות בחוץ והחניכים היו מאד קשורים אליו. גם לאחר שהפסיק להדריך, היו מבקשים את קרבתו. בפעולות המשותפות של המוסד הזמינו אותו: „בוא תשב לידנו.“

— היה יושב בחדר ומחפש ספורים בכרכי „משמר לילדים“. אחר כך התאכזב ולא רצה להמשיך בהדרכה. היתה לנו שיחה אתו והוא אמר: „אני לא מקדיש לזה מספיק זמן ואי-אפשר ככה לעשות פעולות.“

— איך זה שהגיע לעבוד דוקא ברפת?

— חושב שהגיע לשם מתוך אהבת בעלי חיים. גם צוות הרפתנים גרם לכך וחוץ מזה ברפת נתנו לנערים מוקדם יחסית לעלות על טרקטור...

— היה חולה הגה וציני.

— יש להם שם יחסים מאד יפים והם מקבלים את הנערים יפה. אני זוכרת שעמדתי במחסן של דובי ועמד שם הטרקטור המעמיס הנוראי של הרפת, עם עגלה אחריה, והרפתנים גם כן היו שם. אחר כך גמרו את עניניהם שם וראיתי שכולם יושבים על העגלה וחיים — הנהג. ממש השתוממת. היו שם אנשים מבוגרים, בחורים ובחורות, וחיים היה הכי צעיר. אני חושבת שזה נתן לו הרגשה טובה. גם ג'רי ז"ל היה חביב אליהם. כשהיו חולים, היה בא לבקר באיזולציה. הערכתני את זה מאד. אפילו כשהיו כצבא היה שולח להם חוברות של הרפת ושמר אתם על קשר.

— הוא הזדעזע ממש במותו של ג'רי.

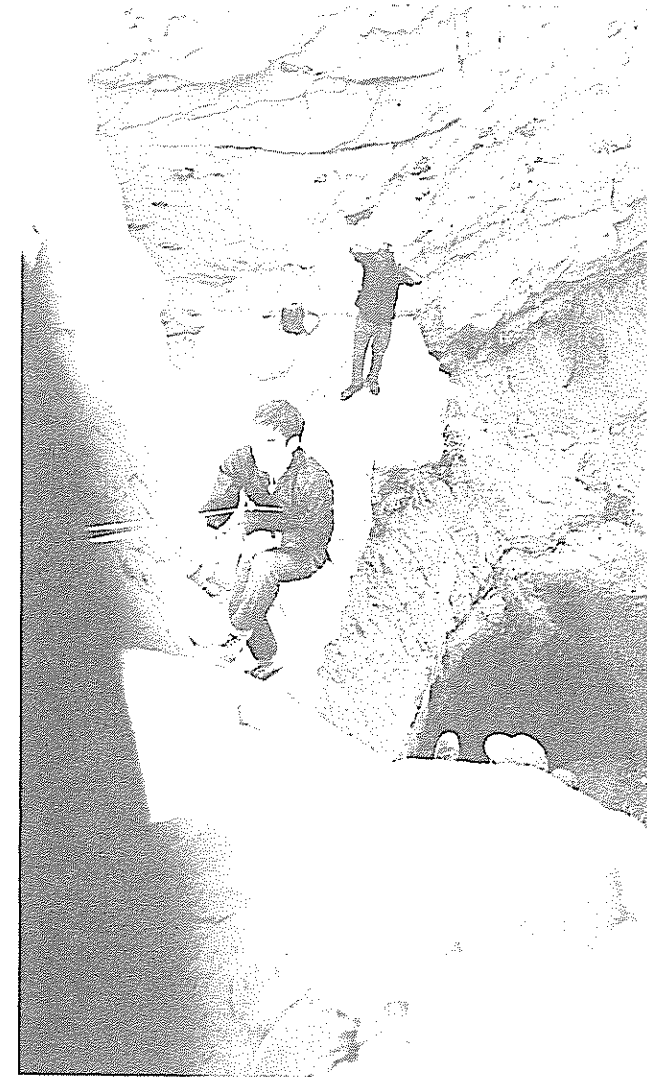
— כתב למימי: „אחרי האסון שקרה לקיבוץ ולרפת, הרגשתי פתאום איזה הרגשת שייכות חזקה מאד לצוות ולרפת.“ ביקש שהקשר ימשך, שיספירו לו על כל הנעשה.

— ובאמת, צבי והרפתנים דאגו תמיד שיהיה בענינים.

— את שולה הכיר בסמינר מדויכים. הרגשנו בבית, היה יותר שמח, מרוצה.

— חזר מהסמינר. אמר: „פגשתי בחורה ומצאנו שפה משותפת.“ חשבנו לעצמנו, מה זה אצל חיים „שפה משותפת“? בטוח ישובו שניהם ושתקו.

— כשנסע בפעם הראשונה לגל-און, היינו מופתעים. היו כל כך ביישן, כשבגרו, אפילו בדביר לא רצה אף פעם להכנס לחדר האוכל. חששנו, האם ידבר עם החורים,

האם יכנס לחדרי האוכל? כשחזר, שאלתי: איך הרגשת שם? הלכת לאכול אתם?"
„למה לא?" אמר, „הם אנשים נוזמדים והרגשתי טוב בחברתם.”

— לפני שידעתי את שמה, קיבל פעם מכתב. אמרתי לו: „יש לך מכתב
מהאותיות הקטנות?” אמר לי: „קוראים לה שולה.”

— הנה, זו תגובה אופיינית של חיים.

— מאז שהכיר את שולה, נפתח קצת יותר. היה יותר סובלני לאורחים וקרוזבים,
ואז היתה תקופה שכל מי שבא מקובה היה בא לבקר אצלנו והיו הרבה אורחים.
כאילו התפייס עם כל העולם. פעם הייתי חולה והוא רץ בהפסקה מן המוסד עד לחדר
לשאל לשלומי ולראות אם אני זקוקה למשהו. כל כך שמחתי והתרגשתי, כי היתה
לנו תקופה שחשבנו כל הזמן שהוא כועס עלינו. הצעתי לו פרוסת עוגה והוא: „מה?
את כבר כמו הסבתות שלי — רודפת אותי עם העוגות!”

— הסבתות והסבים, הם אהבו לפנק אותנו והוא לא כל כך הביז ואהב את זה.
שוחחתי אתו על כך והסברתי לו שבקיבוץ אין לסבים ולסבתות הרבה אפשרויות
גלות את חובתם לנכדים, הם לא מטפלים בהם, לא מאכילים, לא מבשלים ומכבסים
להם. אז הם משתדלים להביע את אהבתם ולו בפרוסת עוגה או מתנה כל שהיא
האהובה על הילדים. אני חושבת שהוא קיבל את זה. אבל נשיות — סרב לקבל,
וגם לתת...

— פעם בא לגל-און לחופשה לא צפויה מהצבא ויחד הגענו לשובל. לפני שנכנסנו
לחדר אמר: „תראי, עכשיו אני נכנס לחדר ואמא שלי נותנת לי נשיקה!”

— בכלל, הבנים תמיד רצו להפגין את „קשיחותם” ו„אדישותם”, אבל זה רק מסווה.
הם לא הרגישו כך באמת.

— אני בטוחה שזה היה כלפי חוץ בלבד. פעם, כשנסענו לבקר את הסבא בבית-
חולים, הוא היה ירוק ולבן וכולו נרגש וכשאמא היתה בבית-חולים הוא הגיע לחופשה
והתנדב מיד להביא אותה הביתה, רץ והביא כסא גלגלים, כי היא לא יכלה ללכת.
כשהחנה את המכונית על יד הבית, אמר: „אמא, תני לי את המפתח, אני אלך
לפתוח את הדלת, כדי שסבתא לא תצטרך לחכות ליד הדלת.”

— הסיפורים שהגיעו עליו בצבא. הוא עצמו לא סיפר כמעט כלום. מה ששמענו היה
המיד מפי אחרים. יאיר סיפר שעל אדישותו של חיים מהלכות אגדות. שאלתי במה

העניין? מישהו מסיירת השריון סיפר: „נסעו בגיפ בלילה, לא ראו בדיוק מה שהולך. חיים ישב מאחור. כשהגיפ נפל לואדי הספיק לקפוץ ממש ברגע האחרון. שני האחרים נפצעו.“ ועוד סיפור שפעם מישהו „הוריד“ דלת של „זלדה“ על הרגל של חיים (משקלה חצי טון) וחיים ביקש בנימוס: „תרים בבקשה את הדלת מהרגל שלי.“

— לא אהב את חיי הצבא ואם השב ללכת פעם לקורס קצינים, הוא ביטל את המחשבה בגלל הארכת השרות. בכל הזדמנות „קפץ“ הביתה, אפילו לשעה-שעתיים.

— לא ידענו מה הרגשתו בצבא ואם הוא שלם עם מעשיו שם. אחרי הרצח במינכן כתב לנו מכתב נרגש מאד ולראשונה אמר שהוא רואה תכלית או צידוק לשרותו בצבא.

— זוכרים את הביקור שערכנו לו כולנו? זה היה בסדרה בטירונות

— ... ונתנו לכם להתבודד לבד.

— נסענו לבקר אותו בשבטה בשבת אחת. נתנו לו שעתיים. הוא חזר אתנו הביתה, הוריד את הנעלים, שמע תקליטים, שתה קפה ונסע חזרה. תמיד כתב שיש חופשה בתכנון, אבל עד שלא נראה אותו בבית בפועל ממש...

— הוא שאל אותי פעם לפני הגיוס: „לאיזה חיל את לא רוצה שאלך?“ מה יכולתי להשיב לו? ! אמרתי לו שילך לחיל שיבחר ושיעבור בשלום. מה אפשר להגיד להם? !

— אני זוכרת שאמרתי לו: „אתה אוהב לטייל, אז תלך לסיירת שריון, שם עושים טיולים יפים.“ מישהו חשב שתהיה מלהמה?

— שבועיים לפני פרוץ המלחמה הזמנו ההורים לבקר בבסיס. כתב לנו שזה יהיה מייגע ושתנאי ההסעה יהיו די קשים ושבכלל נספיק לראותם מעט מאד. נתקבלנו בבסיס על-ידי הקצין שלו (זה שנהרג בזחל"ם של חיים) והוא הדריך אותנו בסיוור. בחזרה טסנו במטוס ללוד.

— ביום ראשון, 7.10.73, היום השני של המלחמה, נסעתי לבאר-שבע. בדרך חזרה לקחתי כמה טרמפיסטים עד לצומת משמר הנגב. החיילת שישבה לידי נשאה על כתפה את תג החטיבה של חיים. שאלתי אותה מאין היא באה. ספרה שהיא פקידה בחטיבה

ופונתה בלילה יחד עם כל הבנות שהיו בעמדות הקדמיות. שאלתי האם ידוע לה משהו על פלוגת הסיור היושבת בבסיס הטילים. השיבה: „עקבנו בקשר אחרי מהלך הקרב, הם היו במצב לא טוב, סבלו הרבה אבדות. גם המ"פ שלהם נהרג בתוך הוחל"ם.“ האם הכוונה לטרן נחום? (זטרן שקיבל אותנו שבועיים לפני כן ביום ההורים בבסיס). התשובה היתה חיובית. אז שאלתי אותה אם היא מכירה את חיים. נראתה כשוקלת את תשובתה, חזרה פעמיים: „אלון זזים, אלון חיים?“ ובהסוס אמרה: „לא יודעת עליו דבר.“ יותר לא הצלחתי להוציא ממנה.

קָדְוֵי נִטְעֵי אֵילָנִים
קָדְוֵי הַמִּצְנֵה-בְּקָבִי
הַשְּׂתָרְגוּ וְאֵלֵינוּ
וְאֵלֵינוּ שָׂרֵי קָדְוֵי

וּמִשְׁתַּרְעֵי עֵלְמֵה
לֵא יִשְׁקֵט, לֵא יִרְגֵעַ הַגֹּאֲלֵנוּ
זֶה אֵתְנָה לָּךְ, אֵתְנָה לָּךְ
בְּאֵלֵינוּ צְפֹרֵי הַגֹּאֲלֵנוּ

(מכתב להורים הנופשים בנתניה)

28.8.62

שלום רב אבא ואמא היקרים,
מה שלומכם? שלומי טוב. אני ובמיוחד שרגא שמחנו עם קבלת החבילה של ה"סופר סייבר". היום נמצאים בבית הסבא והסבתא, רותי ואברהם. אני שחקתי אתם הערב.

ד"ש בשם הסבתא אלטשון נשיקות רבות שולח חיים שכחתי להוסיף כי גם הסבא שמואל שולח לכם ד"ש.

30.8.62

שלום רב אבא ואמא.
מה שלומכם? לפי מכתבכם אתם מרגישים טוב ואנחנו שמחים על זה. היום קיבלנו עוד חבילה והפעם של ה"מיג-19". היום גמר שרגא את ה"סופר סייבר" ומחר יתחיל את ה"מיג-19". אני מרגיש טוב ומחכה לבואכם ד"ש מהסבא והסבתא סקורניק ואלטשון וחיים.

שלום משה.

אתמול נכנסתי לאיזולציה. אמא הביאה אותי ואת שרגא שברגע זה כותב הוא את מכתבו, עכשיו שעה 8.45 ובשעה 9.00 אני נוסע לאופטומטריסט (אני מקווה שמשה יבין מה שאני כותב) עם מרים. כמובן שמלך כמוני צריך אוטו פרטי לכן נוסע אני באמבולנס מצבי די טוב בבוקר היה לי 36.8, בוקר ללא חום! לאה אמרה שאם לא נכתוב אז היא לא תפנק אותנו. שרגא גמר בשעה 8.50 לכתוב. קנאתי בו ועכשיו אני גומר גם, בשעה 8.51

מה שלומכם?

חיים

שלום רב אבא ואמא ושרגא וראובן ופורי ובובי, סבא וסבתא ועוד סבא וסבתא + עכברים!

הגענו בשלום לירושלים נקודה אנחנו ישנים בביה"ס ע"ש כצנלסון נקודה היום הספקנו להיות רק בהר ציון פסיק וקרה לנו מקרה נחמד, שניים הלכו לאבוד וטיילו קצת בעיר נקודה בסוף הם הגיעו עם "לירית הבטחון" לביה"ס שאנו ישנים והשתעממו מאד נקודה.

שלום ולהתראות סימן קריאה

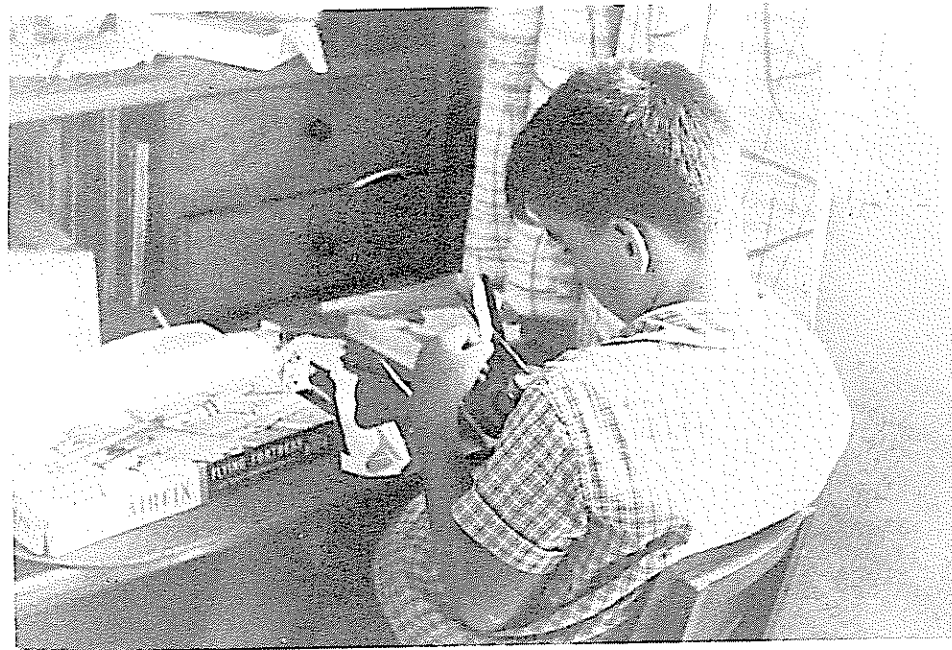
מאת נקודתיים חיים נקודה

1964

לאמא ואבא שלום רב!

אצלנו הכל בסדר, ואובן הגיע. היום התחלנו לבנות באופן רציני את העפיפון, החוטים הגיעו (תודה), אתמול היה סרט כרגיל על סוסים. אני מקווה שאתם מרגישים טוב. הגיעו אלינו כבר שלשת ילדי החוץ ובגללם עברתי לחדר האחרון למעלה. שרגא אמנם כתב שהוא מחכה להתחלת הלמודים אבל תאמינו שהוא רוצה ללמוד בדיוק כמוני (?).

היום התאמנו בבריכה גם כן אבל אותי לא העירו ולא השתתפתי, איזה כיף!!! הודעת הרגע האחרון: בצער וביגון הננו מודיעים שהעפיפון בטיסותיו הראשונות נפל והתרסק. ההלייה תצא אף פעם משום מקום. שרגא וחיים והעפיפון ז"ל.

17.11.69

... עוד חוייה שקשורה לימי הילדות „הבינוניים“ היה לנו בחדר ההורים איזה ספר פסיכולוגיה של ילדים, ופעם, איך שהוא התגלגל לידי דפדפתי וחיפשתי מה כתוב על הגיל שלנו, 10—11, ומצאתי (אני זוכר את זה טוב מאד!) „ש, ילדים בגיל זה מתחילים לגלות עצמאות בשטחים שונים ואפילו דורשים זאת, והם מחליטים בעצמם מה ילבשו ומה יעשו ולפעמים יעשו „דוקא“ נגד ההורים או הסביבה.“ אז בדיוק באותו יום אחה“צ, אמי אמרה לי ללבוש סוודר או מעיל ואני, ללא אומר ודברים, נגשתי לכוננית, פתחתי את הספר הנ"ל בעמוד המתאים והראיתי לה ש- „בגילנו הילדים מחליטים כבר בעצמם מה ללבוש,“ וכבר לא היה לה מה להגיד.

26.10.69

... נראה לי שנותר להאשים את הורי בדבר אחר: תמיד אמרו לי מחמאות, כלומר, הדגישו את המחמאות ואת החסרונות שלי העלימו, ויצרו אצלי הרגשה שאני יותר ממה שאני באמת. אז כשגדלתי והתברר לי שאני לא כל כך אי-אי--אי — נשבר לי וכאן התחלתי להלחם עם עצמי וזה קצת לא הלך, והתחלתי להלחם עם ההורים (אני קצת פסיכי, לא?). בכל אופן, מעכשיו אני אשתדל להלחם רק עם עצמי ולא לאלץ את עצמי להיות יותר פטפטן ויותר פתוח, וטוב שאני כותב את זה, כי זה יאלץ אותי לתת דין וחשבון על התנהגותי, לא רק בפני עצמי אלא גם בפניך, וזה קצת יותר מחייב.

SPi Unt

9.5.70

... שולה, כבר נכנס לך להכרה שזה הקיץ האחרון שלנו? זאת אומרת, חיפ-
שת הקיץ האחרונה, ואחרי זה, זהו! עוד שנה ודי! לגבי הבנים, עתיד מאד לא
ברור. צבא וכל היתר. זה נראה רחוק אבל זה כבר קרוב מאד. לזולק מאתנו כבר יש
תאריך גיוס! פתאום מרגישים משהו חשוב. כבר לא עצמאיים, רכוש המדינה.
חושבים עלינו איפשהו שם למעלה, מישהו מטפל בנו, מקבלים תיקים, הזמנות לבדיקת
כושר, נהפכים למשהו שהמדינה שמה אליו לב. הרגשה נחמדה והכרה מחורבנת.
הולכים לצבא וכבר חושבים על זה ברצינות, עוד שנה לחיות!!! איזה כיף!! ואת
מכירה את יותר בדיחות הזועה שהתעלמות מהן דומה לכריחה מהמציאות. כן, כן,
עוד שנה לחיות — עוד מעט נופיע בעתון ואולי אפילו ברדיו — תופשים חלקה ליד
הבית — שולה נוראית, אבל בטח משעמם נורא בתוך הארון — דירה פרטית 60 X
20 X 200 בלי נוחיות — ועוד ועוד. מוזעזע, לפעמים לא רק את כל האברזים שעוק-
דים את יצחקיהם, ששומעים שיחות חולין כאלו — אלא גם את היצחקים עצמם. מדי
פעם, כשהשיחה במקלחת או בכתה גולשת לנושא זה, כל אחד מתחיל פתאום לשפוף
מעייין בדיחות כאלו, שכולן כבר מוכרות, אך כל פעם מעלות חיוך בין השיניים. וזה
מאד לא נעים להקשיב ויש הרגשת חוסר נוחות, אבל בכל זאת ממשיכים ומוציאים,
עד שאחד תופש את עצמו ואומר: „חבר'ה, השתגעתי?“ והתשובה בדרך כלל היא:
„לא אנחנו השתגענו, זה הם' השתגעו.“ והכוונה לעוקדי יצחק. את יודעת, לפעמים,
כשאני כותב לך מכתבים, אני חושב אם זה יתאים לזודפיס בחוברת שתצא לזכרי.
אוף!!! אני מטומטם.

7.9.70

... ישנם רגעים שנראה לי שאני כאילו משקיף על מישור אחר, מהצד. על
סיפור חייו של איזה נער מתבגר, ואני לא תופש שזה אני, שיש לי חברה חמודה
כזאת, וזה אני שחי את המציאות החלומית הזאת.

2.7.70

... הרפת שלנו „אמצו“ את ענף המספוא. שולחים חבר'ה מהרפת לעזרה.
אני הלכתי, והחידושים בעבודה הם מגוונים ומאד מענינים. זה עבודה בחוץ, קציר,
השקיה וכו'. זו פעם ראשונה בעצם שיש לי „תחושת מרחבים“, אם את יודעת מה
זה, לבד עם טרקטור מול כל 24 אלף הדונמים, עם אחזרות ביד ובראש, הרגשה
חמודה מאד. ובכלל, קצת שינויים אחרי איזה שנה וחצי ברפת. זה בהחלט לא מוזק,
זה לא אומר שאני נוטש את הרפת, רק לפעמים אני יוצא לעזרה במספוא.

38.70

עין שמר, תזמורת בני הקיבוצים... מנגנים ומנגנים עד שעה 10 בלילה. לי זה די קשה כי אני לא ב"כ, כושרי" כי כל החופש לא נגנתי בצורה סדירה בגלל כל המבצעים שהיו והשפתים לא רגילות למאמץ הנגינה, שהיה גדול גם לו ניגנתי בצורה סדירה. ובכלל, זה מסובך להתרכז ולשמוע מה אומרים אחרי "שתק של 64 תיבות", כשכל המחשבות מתחילות לנדוד דרומה, ומסתובבות מול מושב קוממיות ונכנסות בכביש צר, קופצות על פסי הרכבת, כמעט מתהפכות בסבוב מול גת ונמנעות בנס מהתנגשות על גשר בסבוב מסוכן. נו, שולה, את יודעת מה זה, נכון?...

אבל זו הרגשה טובה לדעת ולהיות חלק מתוך כלל, שיוצר מוזיקה, כמו ברדיו" מנגנים פה דברים לא מסובכים, אבל מוכרים ויפים, "תמונות בתערוכה", "השוק הפרסי", הפתיחה ל"ספר מסביליה" ועוד. ואז, אפילו חברה ברמה שלי, עם קצת מאמץ, יכולים לנגן "בסדר" ויצירות כאלו זה לא סתם כמו איזה שיר קטן לסופשנה או סתם איזה רביעייה להזדמנות חגיגית אחרת. ההרגשה טובה וההנאה לא קטנה.

29.2.72

... האוון השמאלית שלי משמיעה מאז אחה"צ צפצופים בתדירות קבועה, וזאת לאחר שירינו כל היום, "ירי אל מטרות עומדות". הוצאתי פעמיים, "מצטיין". יש לנו איזה 10 דקות בין ארוחת צהרים ליציאה לאימונים, אז החלטתי שזה זמן מספיק להגיד לך שזה לא כל כך נורא לשכב על גדר תיל תלתלית כשהרובה מתחתיך ושאר המחלקה מקפצת על עכוך או גבר, מצד אחד של הגדר לצד השני. האימונים פה בשדה ובמיוחד בלילות, שהם עכשיו כידוע לך בהירים ויפים מאד, עם ירח מלא, ממש רומנטי! מזכירים לי בהרבה את המשחקים הצופיים שעשינו בתנועה, התגנבות יחידים, הסתוות ועוד כהנה וכהנה דברים נחמדים. אם נוריד את האלונקות ואת הריצות, שהן די קלות, אז זה בכלל היה יכול להיות מין תנועת נוער חדשה.

28.6.72

שלום אבא, אמא, אח, אחות, חתן, כלה וסבתות!
היום שבת ורק במקרה אני נמצא כאן ולא בבית, כי יתר המחלקות יצאו
הביתה עד מוצ"ש ורק המחלקה שלנו נשארה כאן לבצע כל מיני תפקידים... אין
צורך להתרגש — בסה"כ אני עכשיו במחלקה 3 וזה ידוע שמחלקה 3 תמיד דפוקה,
כפי שאומר השיר הידוע:

„מי נדפק תמיד בראש?

זוהי מחלקה שלוש.“

יש גם פזמון, אבל אני לא מכיר אותו.
אז ככה שאין מה להתרגש לעומת זאת, יש סכוי שבניגוד לתכנון אני אגיע
לשבת הקרובה כפצוי על זה שנשארונו היום, אבל... עד שלא תראו אותי בתוך
החדר עם בגדים אורחיים — אל תאמינו שבאתי.
מחר אנחנו יוצאים לטיול גדול בגליל ובצפון. הטיול הזה יכול לגרום לזה שאם
אגיע ביום שישי הביתה, אני אודקק לכסא גלגלים או מטה נוחה עם הרמה לרגליים,
וזאת כמובן אם בכלל אני אצליח להגיע מהמאהל לכביש או מהכביש לחדר שלי...
אז ככה שרצוי שיזכה לי אמבולנס ליד השער ביום שישי בין השעות 12—19. טוב,
אז ניגש להכין קצת את הטיול.

להתראות מתי שהו.

20.9.72

שלום מיקי!

אחרי האסון שקרה לקיבוץ ולרפת — הרגשתי פתאום איזה שייכות חזקה מאד
לצוות ולרפת. הריחוק מהבית גורם לזה שאני מסוקרן ומעונין לדעת איך מתפתחים
עכשיו הענינים ברפת. מה קורה, מי נמצא — מי לא — ובכלל על הכל — אם
מרוויחים עוד כמו שפעם — כמה חלב יש — כמה המליטו — כמה מכרו — ובעיקר
סיפורים על החבר'ה, אם אפשר לקרוא ככה לצוות הרבגוני שמצוי ברפת. אני מקוה
שהבחירה שלי כך בתור „כתבת לעניני רפת“ מובנת. אני פשוט לא יכול להעלות
כדעתי כתובת יותר מתאימה.

השעה כבר מאוחרת ואני לא אאריך. השינה זה מצרך מבוקש ודי נדיר כאן.
אם מכל סיבה שהיא לא „בא לך“ לענות לי — אני לא אעלב או אפגע — רק תדעי
שבאמת מענין אותי לעקוב אחרי מה שקורה ולהיות בענינים — ואפילו דברים

שעשויים להראות לך מובנים מאליהם.
תזכרי שכבר כמעט 10 חודשים אני לא נמצא ברפת — ואם אני זוכר טוב,
דברים משתנים ברפת משבוע לשבוע. אני אפילו חושב שאתעניין ב„משק הבקר“. רק
מקוה שיהיה לי זמן לעיין בה. כך שאם תשלחי כמה חוברות אחרונות, זה טוב.
העינים נעצמות והיד כבר לא עובדת בתיאום מלא עם המוח.
לכן זהו הזמן לגמור.
אם תחליטי לענות, הזכות היא :

חיים אלון 2151823

ד.צ. 2015/ס — צה"ל.

חיים

24.9.72

שלום הורים.

קורס חדש — כרגיל, התכנית נראית פראית ומפחידה וכמעט בלתי אפשרית
לבצוע. אבל אין סיבה שלא נעבור. סה"כ נראה שהתכנית תהיה זי דומה לתכנית
שכבר עברנו בקורס הקודם, רק כמובן בימה יותר גבוהה ועם מגמה שנצא בסופו
של דבר מפקדים בצה"ל.

הסכוי הוא שיהיה קורס מענין. הבעיה היחידה שתשאר לי (ולהרבה אחרים)
היא הרצון והענין. בינתיים המגמה היא דוקא כן להתענין ולרצות לדעת, אבל לפע-
מים אני תופש את עצמי וחושב אם בכלל כדאי לדעת את התורה שלומדים פה.
והמסקנה הראשונה היא שעדיף לקום יום יום ב-4.00 לחליבת בוקר, מאשר ללמוד
את התורות הרצחניות שעוברים פה, עם סכוי סביר מאד שעוד יצא לנו לממש אותן
בשטח. אבל המסקנות היותר רציניות, בתוספת החדשות המרגיזות ששומעים ברדיו
על כל תעלוליהם של בני דודנו המתוסכלים — הן כנראה הזכונות, ובסופו של דבר
ננהג לפי מה שצריך ולא לפי מה שרוצים.

14.1.73

... אז הודיעו ברדיו שבארץ יורד גשם, אז מה עושה מדבר סיני? גשם — שתיים שלוש טיפות, חוץ מזה הוא מביא רוח ממצרים, מרים את החול והאבק שנחו בשלוח ובשקט על הארץ הקדושה, מניף אותם באויר וזורק אותם בחזרה בכל חור, כולל החורים שבהם הם מיותרים לגמרי, כגון אף, פה ואוזניים ועיניים. ואם כבר אכלת פעם ארוחת ערב מתובלת במנות רבות של חול, כבר בטח הגעת למסקנה שאם חורק לך בפה כשאת לועסת את הבשר, זה לא חייב להיות בגלל שהטבח צלה אותו יותר מדי... היום גם ראיתי תופעה שלא מתקשרת לי בשום אופן לחלק הזה של הארץ. ישבתי להנאתי (?? איזה הנאה... רוח וקור וחול ורוצים כבר הביתה ואלוך...) על שפת התעלה והבטתי מזרחה וראיתי לא פחות ולא יותר מאשר קשת!! קשת בענן! אמנם לא כל כך מפוארת וכמעט שלא קשת, כולה מלוכלכת באבק, אבל בכל זאת קשת. אז נהייתי קצת סנטימנטלי, ובכנות, משהו זו לי בלב ולמעשה אותה קשת אחראית לזה שאת מקבלת דו"ח כל כך מפורט על מזג האויר...

9.2.73

אהלן שולה.

גמרתי היום לקרוא את „100 שנים של בדידות“ הרשים אותי מאד. את יודעת, זה למעשה הספר הראשון שקראתי ברצינות, מהתחלה ועד הסוף, מאז שאני בצח"ל. ובניגוד ל„ספר המשוגע“, שבו דילגתי על קטעים מחוסר סבלנות, כאן קראתי כל מלה ומלה. יש לי הרגשה שאם אני אקרא את הספר עוד פעם, בעוד זמן מה, הנאתי לא תהיה פחותה.

קשה לי להגיד מה בדיוק ההנאה שמפיקים מספר טוב, כי אני לא אחד כמוך שבולע ספרים. פה ושם הייתי קורא כמה ספרים. לא חושב שהגעתי למינימום הדרוש, אם יש בכלל מינימום כזה. ספרים כאלה מרחיבים אופקים ומבססים את השקפת העולם. כל ספר מציג סוג מסוים של השקפת העולם של המחבר ואנו מגב-שים עמדה כלפיה. לאט לאט אנו מגיעים למסקנה בעד מה ונגד מה אנחנו. ונדמה לי שבסיכומו של דבר קוראים לזה השקפת עולם. ואם אנחנו לא אנשים גאונים ובעלי רעיונות ויכולת אנליטית „מוגזמת“, אז כמה שקוראים יותר ספרים כאלה, שאומרים משהו — ככה יודעים יותר מה אנחנו בעצם מחפשים בחיים.

11.2.73

... היום „שוחחתי“ עם איזה מצרי, והכל ללא מלה אחת. ישבנו אחד מול השני, הוא עם המשקפת שלו ואני עם שלי, הסתכלנו האחד על השני וכל אחד עשה בתורו תנועות ידיים רבות כווננו אחרי „השיחה“ התברר לי עד כמה שניתן להבין שהוא נשוי, אשתו בהריון והוא מקהיר. הוא לא חושב שהפוליטיקאים יעשו שלום, וחושב שהוא ואני שום דבר לא מונע מאתנו להיות יודים טובים, ואפילו, אחרי שנודע לו שאני לא נשוי — הציע לי שאקח אשה מצריה... מה דעתך? על מנת לסיים איך שהוא, הבטחתי לו שאני אקח נגמ"ש ואעבור אתו את התעלה ונהיה חברים. כל זה בידיים ובעזרת תנועות והעויות. זה רק אומר שמלים הן משהו שולי ואפשר להגיע לשפה משותפת גם ללא שפה משותפת. אחר-כך התחלפו אצלם התצפיתנים. נסיתי ל„שוחח“ עם החדש, אבל הוא נראה טפש יותר. הצעתי לו לחצות בשחיה את התעלה, לבוא אלינו, והתשובה — נפנוף ידיים כמו של ילד קטן — אצבע משולשת, לא המשכתי אתו.

את יודעת, מסתכלים על החיילים המצרים במשקפת — והם (בלי גזענות), רובם מזכירים לי את הפרצופים האטומים שראינו ב„שער מנשה“ פעם מעטים מאוד החיילים שרואים אצלם „ניצוץ של תבונה“. לא נראה שצבא כזה יכול לגבור עלינו בשדה הקרב. נוסף על זה את אופי היחסים שלהם עם המפקדים, והרוגמה והמופת הלא כל כך חיוביים שהללו מדגימים (אפשר להבחין בזאת לפי הלבוש וההתנהגות). אז זה בכלל צבא שהלוחמים שלו — אין להם בשביל מה ללחום.

11.6.73

שלום הורים ושאר משפחה !!!

איך לכם ?

אצלי המצב בכי בכי.

אימונים ותרגולים על כל הראש. היום קמנו בשעה 0200 (!!) ומחר, לעומת זאת, נקום, "יותר מאוחר", רק ב-03.30 ולילה אחרי זה נבלה בשטח — כלומר, מזרוננו יהיה אמא אדמה והכר שלנו — אם לא יהיה פנצ'ר במתנפח — יהיה איזה גוש אדמה או איזה סלע בסגנון יעקוב מהתנ"ך. בקיצור, המצב עגום. היתרון היחידי — הזמן רץ יותר מהר. אבל זה לא ישנה את התאריך שנקבע לחופשה הבאה — וזה מתוכנן בינתיים ליום חמישי, ה-27 לחודש. וזה כמובן אם ירצה השם ואם ירצו עוד כמה בני אדם, שאולי אני אפילו לא יודע שהם קיימים.

יש חדשות. קורס הקצינים שאליו הייתי צריך ללכת — נאמר לנו שנלך אליו בנובמבר. לכן — ויתרתי עליו סופית — ותאריך השחרור שלי נשאר בגדר שלוש שנים בלבד.

אני מבקש שתשלחו לי מה שיותר מוקדם — איזה ציפה שאפשר להכנס לתוכה ולברוח מהיותושים. נדמה לי שבחדר שלי יש ציפה אחת שנועדה לזה. אני מסיים. איך הבריאות אצלנו במשפחה ?

להתראות — חיים

11.6.73

... מרחוק אני רואה אנטנה גבוהה גבוהה, בקצה האנטנה מנורה אדומה, על רקע הארגמן של עוד שקיעה אחת בלתי חוזרת, במסגרת התקדמות הזמן אל כוון הנוצח. בקצה האנטנה כמה משושות שידור, אם, "הם" רוצים, יכולים לדבר עם כל הארץ, אם אני רוצה לדבר אתך — משימה כמעט בלתי אפשרית. והאנטנה בסך הכל ברזל, ואני איש בשר ודם. חושב (לפעמים), אוהב, או למה אני לא והיא כן? אני גם רוצה להיות אתך בקשר מתי שמתחשק לי ולא במשך שעת חיוג ביום, שעומדת כל הפלוגה בתור. האדם בונה לעצמו אלילים — ואחר-כך גם סוגד להם. הייתי רוצה לחיות מלאך, בלי דאגות, עף בשמיים ממקום למקום. מלאך לא בונה לעצמו מכוניות

דורסניות, לא מקים בתי חרושת עם עשן מזניק, לא מיישר הרים כדי לבנות מגורים צפופים ומכוערים, לא הולך לשום מקום שלא מתחשק לו, אין שום דבר כנגד אף אחד. לא מבזבזו שלוש שנים כדי ללמוד איך להיות יותר חזק מאחד שאומרים עליו שהוא אויב לא צריך לעשות שום דבר שלא גורם הנאה, לא מנצל אנשים אחרים, לא חי על חשבונם, אף אחד לא מגיש לו ארוחת בוקר למיטה ואף אחד לא קוטף לו את התפוחים מהעץ. אף אחד לא מגרש אותו מהחברה שלו, יכול לשכב כל היום עם הרגלים בבריכה, לקרוא ולשמוע מוזיקה, לאכול ולשגול ולישון! איזה חלום!!!

17.6.72

שלום הורים ושאר מעוניינים!

אני מנצל את הדיקות האחרונות של השבת על מנת לכתוב לכם אי אלו מילים אחרי שכבר כמעט המון זמן לא קבלתם ממני שום אות חיים דרך הדאר, אם כי ראיתם אותי די הרבה — יחסית. כשחזרנו הנה לבסיס, התברר לנו שעשינו חיים. החברי'ה שנשארו פה, התרוצצו והשתוללו פה בין הגבעות והיפשו נקודות ציון או כל מיני חורבות או כל מיני פסגות כל היום וכל הלילה. ניווטים בלי סוף. כמעט בלי לישון. ואנחנו שם — מינימום של 8 שעות שינה ללילה, שום שיעור ספורט, שום ריצה. רק הולכים, ואם הולכים, אז זה כדי לאכול. בקיצור, אנחנו היינו בשלוח אולימפי-פית כמעט ואלה שנשארו קרעו את ה — — בצורה יוצאת דופן. בעוד כמה דקות אנחנו גם מצטרפים אל יוצאי הדופן, ונדמה לי שכבר הלילה (מוצ"ש!!!) יהיה לנו איזה ניווט רענן. ואם זה לא יהיה, מובטח לנו למחר — אחרי שבעים 4 שבועות לא הזונו את עצמנו כמעט, בוחן מסלול מכשולים, ותשאלו יודעי דבר מה זה אומר. זה אמנם קצר — אבל קורע. בצד זה שתפסנו שלוח כזאת, יש גם קצת על מה להצטער וזה שהפסדנו קצת חומר, ושיש לנו פחות נסיון עכשיו בניווטים. ונסיון זה אחד הדברים שקובעים הכי הרבה אם בסוף תדע ניווט או לא. כי אפשר לדעת בתיאוריה יפה מאוד, לקבל 100 בכל המבחנים בכיתה, אבל כשתצא לשטח לא תדע איפה הצפון, והבירבור יהיה מושלם.

ביום רביעי הקרוב אנחנו יורדים לסדרה לאי שם במרחבי הדרום. כך שאל תבואו בשבת. אני מבין שממילא זה לא אפשרי כי אבא יכנס לבי"ח. טוב, הלילה אין כלום, יש רק סרט. ככה אמרו לנו כרגע במסדר. אז אני הולך לסרט.

להתראות!!!

חיים

שלום אורית!!!

מה שלומך? שלומי אדיר. תלת מימדי, ממש לא רגיל. את יודעת איזה תענוג זה להיות תקוע באמצע השממה?
ולאכול כל היום אבק?
וכל הלילה לעשות טיפולים ברכב?

ולאכול בחזר האוכל קש ותבן ומי לחץ? ולגור בחדר אחד עם עוד 21 אנשים שלכל אחד יש פה ואוזניים סתומות? ולקום כל בוקר עוד לפני התרגגולות, וכבר על הבוקר כדי לזעזע אותנו לכל היום מרביצים איזה ריצה של 1500 מטר? וכל היום לבצע תרגולות על הרכב, או לירות ולהחרש מהרעש ולקפץ ולנתר בתוך הנגמ"ש בהתאם לשגעונותיו של הנהג הזתוין?

ובכן — תדעי לך שלמרות כל זאת ועוד הרבה סעיפים שאין לי זמן לפרט — הסדרה הזאת עכשיו היא באמת נחמדה ונעימה ואם זה לא היה צבא — זאת הייתה יכולה להיות חוויה נעימה מושלמת. כבר כתבתי לך פעם שאפשר בהחלט למצוא הנאה רבה מקפוצים עם גיפים על סלעים וטרשים או לנשום בקושי בגלל הרוח שמכה ב-80-100 קמ"ש בפרצוף, ואפילו בתוך הנגמ"ש היותר מסורבל — ובתא הנהג שלו — זה מספק למדי לדעת להעביר את ה-10 טון האלה בקלילות על פני ואדיות והרים.

נו, עכשיו את כבר מקנאת בי נורא על זה שאני תקוע פה ואת תקועה שם. אז אני יכול לנחם אותך שבאמת כדאי לך לקנא בי, כי הסדרה הזאת חמודה בצורה מפתיעה. טוב, אין לי זמן יותר לכתוב, צריכים לצאת לאימוני לילה. תמסרי לשרית ד"ש מאהובה.

אל יארש,

אנוכי

17.7.73

... אני קורא עכשיו את „המרד על הקיין“ ואני נהנה ממנו בצורה נוראית. אני כל הזמן משווה אותם למצב שלי-שלנו (הפלוגה) ואני כל כך יכול להזדהות עם הדמויות. הרבה יותר מספר שהעלילה שלו רחוקה מאיתנו. מול שיש אפשרות לקרוא (בעצם לא כל כך מותר, אבל אם אף אחד לא רואה...), אחרת הייתי מרגיש מיושב לגמרי.

19.7.73

ילדונת, אז מה נשמע? כבר היום יום... יום משהו בסביבות רביעי או חמישי ולמען האמת אין שום נקודת אחיזה שלפיה אני יכול לקבוע למה דוקא יום חמישי היום ולא יום רביעי. החזרה מהבית נכנסה לספרי ההיסטוריה והחופשה הבאה... אולי כבר כתבו עליה בספרי מדע זמיוניים על העתיד בשנות ה-2000, ועד אז מה שמחכה לי זה יום ארוך הרודף את משנהו, כל אתמול דומה לשלשום וכל מחרתיים דומים לעוד שבוע וחצי. היום מתחיל לי לפנות בוקר, שעה שהרפתן הכי רפתני עוד חולם חלומות מתוקים ואני חושב שאנחנו אלה המעירים את השמש שתעלה בזמן, ונגמר — אי שם בין האשמורות הראשונה והשניה של הלילה הקצר שעוד נותר. עכשיו השעה הרגילה לכתיבת המכתבים — כבר לילה ואני סרוח בלתי רחוף ומסריח על המיטה. זה שהצלחתי לכתוב שניים וחצי עמודים אפשר לזקוף לזכות העובדה שהריבצתי היום בשטח איזה חרופ קטן של 4 שעות, מה שעזר לי להשיג את הפיגור המצטבר בשעות שינה.

הבוקר הייתי מה שנקרא „זרוק לאללה“. הרגשתי שאני הולך להרדם על ההגה, לכן כשרק נעצרנו, הלכתי לחרוף וזה רענן אותי במקצת. באופן כללי אני חושב שאני מספר לך את הדברים הכי מעניינים שקורים לי, ומזה את יכולה להסיק כמה מענין לנו כאן. בשלב זה אסיים ואלך להתקלח ואחר כך אצלול עד מחר. עוד לפני שהתרנגול הכי מתורנגל ישכים — אני כבר אתחיל להתרוצץ בשטח. אז להת' בעוד 2000 שנה פלוס מינוס.

שלך מאוד לגמרי.

28.7.73

היום למען השנוי אני כותב מהשטח ואת יכולה להבחין בכל כתמי הלכלוך על הניר,

חצות היום והשמש קופחת בלהט רב. כל האויר עומד דום ושום תנועה לא נכרת, הכל מעולף לא דרורים ולא זבובים אפילו המים בתעלה התעלפו והם שטוחים וחלקים כמו ראי הירוק שבצד השני נראה קמל וכמו זקוק להשקיה דחופה. שום תנועה לא ניכרת בכל שדה הראיה אם נכבה את הטרינוזיסטור אז נוכל לשמוע איך השקט צועק מתוך להט החום והאדים העולים השמימה. רק מכשיר הקשר שפולט מדי פעם קטעי דברים מעיד על חיים הממשיכים להתנהל מתחת לפני האדמה. אפילו

העט שלי מתעיף ונוטה לפהק ולהוציא קיווקוו תחת קר
קראת את „המרד על הקיץ“? סוף סוף גמרתי אותו. הוא נראה לי כל כך
אקטואלי! כבוי סיפרתי לך כמה קל לי להזדהות עם הדמויות וזה בגלל הרקע הצבאי
של הפרשה, שמזכיר לי מאד את הרקע שלי. מפקדים מתחלפים, ולכל אחד שגעונו-
תיו. יש שם גם איזו פרשת אהבים שעם הרבה הרבה דמיון אפשר למצוא בה קוים
מקבילים ליחסים שבינינו. הספר נותן הרבה חומר למחשבה, על מהות החיים בצבא,
מי הולך לצבא הקבע ובכלל...

הנה יש „תקוו“ לתיאור המצחיק שכתבתי קודם על המצב. גיליתי שפירית
מתעופפת! וגם איזה צב גדול המוציא את אפו מן המים כדי לשאוף קצת רוח,
והוחיר מעגלים מעגלים שמתפשטים ונעלמים מסביב...

9.8.73

... כמעט וכתבתי היום שיר תהילה לשלושה זבובים אמיצים שסה"כ משקלם, עם בגדים ונעלים, לא עלה על גרם וחצי. הם הצליחו במשך שעה וחצי לא להניח לי להרדם, לי, שבלי בגדים ונעלים ואחרי שלא אכלתי 3 ימים, שוקל מינימום ששים וכמה ק"ג. אז את לא חושבת שהם גבורים למדי?
אמנם אחד מהם הקריב את נפשו על הרגזה זו אבל בסיכום המערכה התבוסה היא שלי. לאחר שעה וחצי לא נותר לי אלא להפשיל שרוולים ולכסות את שאר הדברים החשופים באיזה עתון ולהרדם בבטחה יחסית תחת מחסה זה, כשהזבובים הנוותרים מבכים נוראית את מות הזכרם ואבדן מטה לחמם.
מה שהעיר אותי כעבור שעתיים היו כמובן דגדוגים מרגיזים ומזמזמים בפרצוף. גם זה יחשב לזכותם, אמנם לקח להם שעתיים ללמוד איך להסתנן מבעד לחורים אל פרצופי. אם היו משרתים בצה"ל היו מקבלים צל"ש על גילוי תושיה ודבקות במשימה ואולי עיטור או שניים, והרב הצבאי הראשי בטח היה קורא פרקים נבחרים לעילוי נשמת הקרבן.

4.9.73

קראתי פעם משהו חמוד. אולי גם את מכירה ואולי בכלל קראנו את זה יחד. זה אומר שהלב יש לו הגיון משלו, שהגיון לא מכיר, יעני — הגיון לא הגיוני, ואני חושב שיש בזה משהו, ומי שמצליח להבין את ההגיון של הזגשות של הלב — אולי זה מה שנקרא בן-אדם שזכה להאָרה?

10.9.73

הסתובבנו היום בשטח ומצאנו איזה שלד של חייל מצרי מימי... או של סתם מישהו שאי אפשר לדעת לעולם איך הגיע לשם. יש אצלי בצוות אחד שלמד ביולוגיה והוא החליט שהוא מרכיב את השלד שיהיה שלם ושולח מתנה לבית הספר שלמד בו. מזכיר לי כל מיני ספורי זוועות. נזכרתי גם בסרט „חייל בכחול“ שלילות שלמים

אחרי שראיתי אותו עוד רדף אחרי. הפליא אותי שהיחס שלי לדבר הזה, שהיה פעם בן-אדם, היה כל כך... קריר אולי בגלל שלא היה בו שום דבר חי. רק עצמות ושאריות עור שחום וקרעי בגדים. מה שברור לי שאני בשום אופן לא הייתי חושב אפילו לגעת בו. וזה שאחד מאתנו לוקח ועושה ממנו „הרכבה“, זו מחשבה מרנינה על אפיים וטבעם של בני האדם. בעצם אני לא יודע מה היינו צריכים לעשות עם זה, כי הוא הרי היה מת לגמרי, שרוע בפישוק אברים על הארץ, וקצת עצמות מפוזרות ומלבינות. לגביו, כבר מזמן שום דבר לא קיים. יש אצלנו אחד דתי שטען שאפילו הדת לא יודעת כיצד להתנהג במקרה כזה, וגם הוא לא כעס כל כך כשהוא אסף את הגולגולת עם החיוך התמידי שלה ואת עמוד השדרה ושם בקופסה שהכילה לפני כן את העוגה שקבלתי מהבית אתמול...

גם לחשוב שגורל אומלל כזה עלול לעלות בחלקו של כל אחד מאתנו. אם לגבי הקרבן כל הסיפור נגמר ברגע שהוא גומר לחיות, אז ההודעה „נעדר“ לקרוביו — האשליות שבה — יכולה לשגע פילים. ואם אלה אנשים שמאמינים שבלי קבורה נאותה וכו' צפוי לו למסכן נצח שלם של נדודי נשמה תועה בין כל העולמות הבאים, אז הודעה שהוא מת וקבור כמו שצריך תהיה בשבילם הרבה יותר „מרגיעה“. אוף! איזה נושא. בסך הכל מוטו לא רע לסגנון חיים יכול להיות: „אל תקח את החיים ברצינות, ממילא לא תצא מהם חי“ אני אשתדל שלא זה יהיה המוטו שלי.

11.9.73

שלום משפחת אלון!

היה היו מפקד אוגדה, מפקד חטיבה, מפקד גדוד ומפקד פלוגה שהודמנו ביחד לתוך כלי רכב כלשהו. נוסעים, נוסעים, עוצרים. מה קורה שכשרוצים להמשיך לנוסע? מפקד האוגדה אומר למפקד החטיבה: „שיסע!“ הנהג שומע, אבל לא נוסע. מפקד החטיבה אומר למפקד הגדוד: „שיסע!“ הנהג שומע אבל לא נוסע. מפקד הגדוד אומר למפקד הפלוגה: „שיסע!“ הנהג שומע אבל לא נוסע. מפקד הפלוגה אומר למפקד הכלי: „שיסע!“ הנהג שומע אבל עוד לא נוסע. ואז סוף סוף מפקד הכלי, שהוא גם מפקד מחלקה בדרך כלל, אומר לנהג: „סע!“ ואז הנהג נוסע. זאת אולי בדיחה, אבל זאת מציאות. אז בקשר ליום הורים: אני מציע שתקראו שוב בעיון את המכתב הקודם. אני

מדגיש שוב :

- (1) מקום מובטח רק לנציג אחד. השני יכול לנסות, אבל... הבעיה העיקרית היא החזרה. כלומר, הטיסה לארץ. פשוט לא יהיה מקום ויווצרו אי נעימויות.
- (2) הנסיעה עצמה ארוכה מאד (6-5 שעות) וכדאי להצטייד בקצת צידה לדרך, כי יום ראשון זה יום שהשק"ם במקומות שעוצרים בהם בדרך כלל מלא בחיילים שחוזרים מהבית, ובלי מרפקים והדחקות התקווה להגיע לבקבוק מיץ קלושה למדי, ומזג האויר עדיין חם.
- (3) האוטובוס יוצא ב-08.30 (לפי התוכנית...) מהמקום שכתבתי עליו. מציע שתגיעו בכל זאת מוקדם, למרות שהאוטובוס בטח יצא מאוחר.
- (4) אל תחכו להזמנה רשמית, כי לא תהיה.
- (5) אני מזכיר לכם שיכול להיות שאותי לא תוכלו לראות כאן ותוכלו רק להתרשם מהמקום (לא שאני „סודי ביותר“, אלא אני עלול להיות בכל מקום אחר במדבר הגדול הזה „לא מלקקים דבש“).
- (6) אני לא יכול להזכר כרגע בשום דבר שאתם יכולים להביא לי, וגם אין טעם, כי יום אחרי זה אני אבוא לבקר אתכם.

נדמה לי שזהו.

תמסרו לאבבי, נוסף לכל מה שנהוג לאחל כשעוברים לדירה חדשה, שאני אישית די מצטער שהוא עבר.

מהפטיפון שלו גם אני נהנית. במיוחד כל פעם כשרציתי להרדם, והוא החליט שהוא חייב באותו רגע לשמוע איזה אופרה בקולי קולות.

טוב, זאת גם היתה צריכה להיות בדיחה. אבל אני רואה שזה לא מצחיק אף אחד. אז תשכחו ממנה. אני גם אשכח ממנה. וגם ממכם, וגם מכל העולם, ואני אעבור לרשותו של שר החלומות, ונראה מה התוכניות שלו לגבי הלילה.

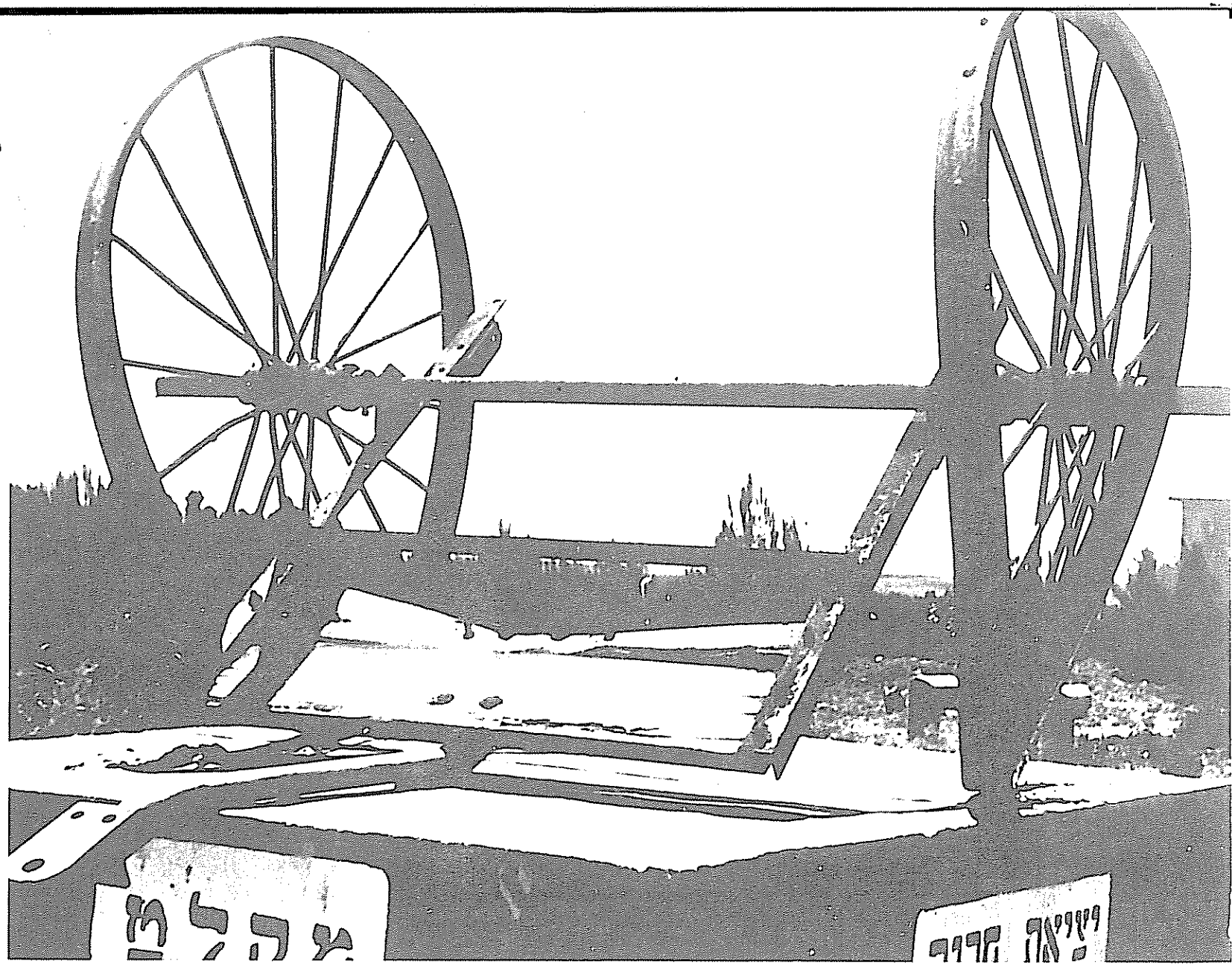
להתראות — חיים

אבל רגע לפני שאני שוכח — ד"שים חמים לכולם ותודה טעימה על כל העוגות והעוגיות שכבר הגיעו ועוד בטח יגיעו.

זה הסוף סוף סוף.

אל יאוש!

38 פון

הלכתי פעם לראות איך הברווזים שטים באגם. הם קופצים למים, וכנראה מוזיזים את הרגלים הלוך ושוב ועל-ידי כך הם מתקדמים ממקום למקום. לא ראיתי את רגליהם נעות מתחת למים, כי המים היו ירוקים כמו עץ אודרכת בזמן הפריחה וכמו שדה חיטה לפני שהבשיל וכמו השמיכה המכוערת שעליה אני יושב. אבל אל תבינו שאני לא אוהב את הצבע הירוק. פשוט הירוק של השמיכה מגעיל אותי. מגעיל זאת אולי הגדרה לא מדויקת. כי אם זה מגעיל, איך אני יושב על זה? נו, כנראה שזה רק לא מוצא חן בעיני. עניין של רגישות להגדרה, לא? כמו שאנשים מתכעסים כשאני אומר בבדיחות הדעת דברים רציניים. נכון יותר להיפך. כלומר, דברי בדיחה בצורה רצינית — אז הם מסתכלים עלי כאילו שלא היה מוזק לי ללכת לטיפול אצל רופא פסיכולוג למרות שלדעתי — אם הם לא הבינו שאני צוחק עליהם, אז הם הם שזקוקים לאשפוז. בסך הכל — אני לא טוען שלהיות אירוני זה קונץ גדול, כנ"ל לגבי ציניות. ציניות זה דבר שאפשר לקנות בויל הזול בכל מקום וכמעט אף פעם אתה לא יודע אם קנית „מציאה“ או ששילמת בזול תמורת מה שבאמת הוא זול: „ציניות בגרוש“. אבל איך אפשר בלי זה? הא? תארו לכם בני אדם נקראים ונכפה עליהם לשרת בצבא ונכפה עליהם להשבע להגן, ולו גם במחיר חייהם, על המולדת. אותה מולדת שעד כה לא מצליחה להוכיח את תעצמה כמי שאכן שווה שאיזה אבידע או שולה או חגי או יונתן או אני או אתה או מישהו אחר יתן למענה, יקריב למענה את חייו אבל אם אומרים — ואם כולם עושים אז אני לא? ואם הייתי נולד בגואטמלה? או במצרים אפילו? אז לא הייתי נשבע אותה שבועה לצד שמשום מה קוראים לו אויב? ושאל הייתי יוצא בצד שני או הוא היה מולדתי, ואני הייתי אויב, אז הכל ענין דק של הגדרה. אז למה בכל זאת אנחנו ידועים בעולם כאויבים? ... אבל אני הרי רציתי לכתוב על הברווזים ששטים באגם. אני לא יודע אם אתם יודעים, אני מניח שכן. אבל ברווז זה שם מכוער לברווז. ראיתם פעם ברווז? כזה חמודי, מקור, ידים, רגלים — אז לקרוא לו ברווז? איזה שם!!! כאילו שהייתי קורא לבתי צפנת-פענח או קרן-הפור. שמעתם פעם את השיר על „ציפור בגשם“? לא? נראה לי שהציפור הזאת לא היתה ברווז ולו רק מהטעם הפשוט שאין סיבה שברווז יתרגש מגשם, אם מרצונו החופשי הוא קופץ לתוך אגם. דרך אגב. דרך אגב — חשבתם פעם כמה דק ההבדל בין הקרבה לבין „איבוד לדעת“?

דוחי תצפית של חיים והצוות שלו ימים ספורים לפני הקרב

מדידת... 1/39.5

מ"מ	זמן תצפית	מיקום	מרחק	מיקום	מיקום
280	17"	140	10	דמיון מכניזם זרימה לאיתם + 15 א' איתם	מיקום
	11"	185	100	כל חסונה מול חסונה תצפית	
	12"	300	2500	אנף 34-35 כמובן זמן בטוח	
	11"	275	100	גובה חילוף איתם גובה תצפית	

תאריך... 2/10/73

138.5

215

מס' חשבונית

מחיר	החומר	כמות	מחיר יחיד	מחיר כולל	מס' חשבונית
200	25-2 חתימים	200	138.5-132.7	138.5	215
1200	3 סנקרים T-34 בגודל 1000	1200	270	324	
200	7 חתימים 80 מ"מ	200	270	540	
10	10 קניינים בגודל 1000	10	138.5	1385	
2500	4 סנקרים T-34 בגודל 1000	2500	270	675	
1000	1000 סנקרים בגודל 1000	1000	270	2700	
2000	2000 סנקרים בגודל 1000	2000	270	5400	
1000	1000 סנקרים בגודל 1000	1000	270	2700	
138.5	138.5 סנקרים בגודל 1000	138.5	270	37405	
138.5	138.5 סנקרים בגודל 1000	138.5	270	37405	
2400	2400 סנקרים בגודל 1000	2400	270	6480	
1500	1500 סנקרים בגודל 1000	1500	270	4050	
138.5	138.5 סנקרים בגודל 1000	138.5	270	37405	

4/16

139.5

215

מס' חשבון	מס' חשבון	מס' חשבון	מס' חשבון	מס' חשבון	מס' חשבון
	200	1000	235	13	22
	1000	300	312	17	30
	300	300	289	15	20
	300	300	211	15	25
	200	200	270	17	15

תאריך 2.10.73

מהות הארוע	טווח	אזימוט נ"צ/נצ"פ	זמן הארוע
דחפור מכשיר ירידה למים + 25 חיילים כלי הפירה וחילי חופר תעלה	800	ק. מ 140 285	8.30 9.30
טנק T-34 בצבעי הסוואה עומד בשטח כ-20 חיילים חופרים בתוך התעלה	2500 800	300 285	10.00 11.00

תאריך 3 10.73

מהות הארוע	טווח	אזימוט נ"צ/נצ"פ	זמן הארוע
כ-25 חיילים עוסקים באיתור וסלוק מוקשים מהסוללה הקדמית	200	138.5-138.7 138.2	8.40
3 טנקים T-34 בתנועה בתנ"מ	1200		9.10
7 חיילים עם חגור מלא על הסוללה	200	270	10.25
10 קצינים בביקור על הסוללה — תצפית וצילום		270	10.30
4 טנקים T-34 בצבעי הסוואה נעו לצפון מזרח ונעלמו אחרי הגבעה ב"נצ 4556 3943	2500	138.2	11.00
פיצוץ	1000	270	11.15
כ-30 חיילים עובדים בתעלה שנחפרה אתמול ע"י המחפר	2000	225	11.15
פיצוץ	1000	240	13.40
קבוצת חיילים בת 14 חילים בתצפית מלווה הסברים לכיווננו		ק"מ 8.0 B	14.20
2 חילים במדים מנומרים (קומנדו) צופים לשטחנו בעזרת מכשיר אופטי על תלת רגל ורושמים רשימות (המכשיר — כנראה מצלמה)		138.0	14.25
המחפר התחיל לעבוד לכיוון צפון	2400	270	14.30
7 טנקים נוסעים דרומה בשדרה ו-5 מזרחה	1500	270	17.30
50 חיילים עם קסדות ונשק על הסוללה		138.9	17.35

תאריך 4 10.73

מהות הארוע	טווח	אזימוט נ"צ/נצ"פ	זמן הארוע
BTR, "טופז" על דרך הסוללה מצפון לדרום	200	225	13.22
פיצוץ	1000	235	13.24
כקרייפר מכשיר דרך חדשה כיוון הדרך — צפון מערב — דרום מזרח	3200	312	14.30
טנק T-34 במחפורת	3000	289	15.20
טנק T-34 בשטח כ-5 אנשים מטפלים בו	3000	291	15.58
"טופז" אחרי הסוללה הנמוכה נע מצפון לדרום	220	270	17.15

לכבוד משפחת אלון היקרה,

החייל סמל ראשון חיים אלון נפל במערכה בעת מילוי תפקידו באזור צומת כביש המיתלה וכביש תעלת סואץ. הוא נפגע מאש האויב ביום שבת, י' בתשרי (6 באוקטובר), פונה לאחור ומת מפצעיו למחרת בבוקר, יום א', י"א בתשרי (7 באוקטובר 1973).

בנכם, סמ"ר חיים אלון ז"ל, שרת בפלוגת סיור שריון 67. במשך תקופת שרותו בפלוגה הסדירה התחבב חיים ז"ל על כל חבריו ומפקדיו ביחידה. ביום היפגעו, יום פרוץ מלחמת יום הכיפורים, נמנה בנכם ז"ל על אותו כוח סדיר, שישב על קו התעלה ובגופו הצעיר בלם את נחשול ההסתערות של הכוח המצרי הפולש.

משימתו האחרונה של הכוח, עליו נמנה, ובמסגרת פעילותו נפגע, היתה טיהור אזור הגבעות השולטות על קו הזמים מחיילי האויב המרובים, שתפסו בו עמדות וניסו לפגוע בכוחות השריון שלנו בשטח. סמ"ר חיים אלון ז"ל נהג את נגמ"ש המ"פ, שנפגע ישירות מפגז מרגמה, וכאמור נפצע אנושות.

בשמי ובשם כל חיילי היחידה, חבריו של חיים ז"ל, הנני מביע את צערנו העמוק והשתתפותנו באבלכם.

תהיה נחמתכם עמידת הגבורה של חיים ז"ל בנכם, וחבריו, שבזכותם יכולים כולנו להמשיך ולחיות בארץ זו.

בהוקרה,

דוד זך, סרן
מפקד היחידה

את חיים לא הכרתי כל כך מקרוב, כי הוא לא היה חייל בצוות שלי ולא היו לי קשרים מיוחדים איתו. ובכלל, יש לי הרושם שחיים היה מטבעו אדם מופנם שקשה מאוד להתקרב אליו, אך יצא לי מדי פעם לפעול איתו ביחד וזה הספיק בשבילי לראות שחיים היה בחור רציני, שכל תפקיד שהוטל עליו נעשה תוך מחשבה ויחס של בחור בוגר בעל מחשבה עצמית ובעל אחריות.

לפני פרוץ הקרבות היחידה ישבה כ-18 ק"מ מהתעלה, על ציר המיתלה, ועסקה בפעולות לאורך הגזרה הדוֹרומית של התעלה — כשתפקידה היה לסייר על-מנת לגלות חדירות, וכמו כן קיימה תצפיות על הצד השני של התעלה, על-מנת לראות תנועות אויב.

היום בו פרצה המלחמה, היתה הזיזויה בכוננות, כי היה ידוע שעומד להיות משהו, כך שזה לא תפס אותנו במכנסים — אך כמובן שהיינו מאד מופתעים, כי קשה היה להאמין שכך יקרה. ב-6 באוקטובר, ב-1.45, חדרו מספר מטוסי אויב והפציצו את הבסיסים הקדמיים, אשר אנחנו היינו ביניהם, וכבר בדקות הראשונות של המלחמה היו לנו 4 הרוגים ועוד מספר פצועים. היחידה התארגנה ויצאה למיצרי המיתלה, ששם היינו צריכים לפעול בהתאם לנסיבות. קיבלנו הוראה לצאת עם מחלקה אשר כללה 4 נגמ"שים ועוד נגמ"ש-מ"פ, אשר חיים היה הנהג בו. יצאנו לכיוון התעלה על מנת להדוף את הזיז"ר המצרי, אשר חדר בכמויות עצומות. הגענו לכביש התעלה אשר נמצא כ-300 מ' מהתעלה. המחזה שנגלה לעינינו לא היה כל-כך מעורר. אלפי חיילים חיכו לנו עם כלי נ"ט ונוסף לכך ירדה ארטילריה רצחנית. מיד נכנסנו ללחימה מטוח קרוב — זה היה בערך בשעה 17.30.

בהתחלה זה הלך די טוב, אך כעבור שעה נכנסנו לחושך וכמו כן היו לנו מספר נפגעים, אשר היינו צריכים לחלץ אותם לעורף, כך שהכוח התפצל והנגמ"ש של חיים עם המ"פ — נשאר לבד. בסביבות השעה 19.00 נפגע הנגמ"ש של חיים מפגיעה ישירה של פצצת ארטילריה. המ"פ ועוד שני לוחמים נהרגו במקום — חיים נפצע קשה ואיבד את ההכרה. היחידי שלא קרה לו כלום היה הקשר, אשר ישב בפנים. הוא נכנס לתא הנהג ונסע בלי לדעת לאן, עד שהנגמ"ש נעצר כתוצאה מתקלה. הקשר התקשר אלי ובקיש פינתי, אך הבעיה היתה שהוא לא ידע איפה הוא נמצא. כך שהיה קשה ולקח זמן עד שמצאנו אותם. המחזה שנגלה לעיני היה לא נעים. הקשר היה בהיסטויה משום שהרבה מצרים היו סביבו וכמו כן ירדה ארטילריה צפופה מאד ואנחנו היינו הכוח היחידי בשטח, כך שהם התרכזו רק עלינו. את חיים מצאתי בתוך תא הנהג ומייד ראיתי שהוא חי. ניסינו להוציא אותו מתוך התא אך זה לא הלך. התחברנו עם נגמ"ש שני והתחלנו לגרור את הנגמ"ש הפגוע לכיוון המיתלה, שם היה תאג"ד. את חיים הוציאו שם ונתנו לו טיפול ראשוני ומיד הטיסו אותו לבית-חולים, שם נפטר.

דני גונן

מתוך „טורי האוגדה“ שנה למלחמת יום הכפורים

... השעה היתה בסביבות 16.30 אחר־הצהריים, החלו המוני רגלים מצרים עולים מן המים, נאחזים בסוללות שעל התעלה, בראמפות, בין גדרות המעוזים. המג״ז החליט להכניס ללחימה את יחידת הסיור שנמצאה במיתלה. הוא הזעיק אותה והכוח הגיע בנסיעה מהירה על הכביש : המ״פ נחום, המ״מ דני ומחלקתו של דני, בסך־הכל חמישה נגמ״שים.

התמונה שנתגלתה לעיני כוח הסיור היתה סבוכה מאוד. דני ראה לפניו „טנקים יורים לכל עבר והמוני חיילים מצריים מתרוצצים סביבם“. כוח־הסיור התפלג לשניים. המ״פ נחום עם נגמ״ש נוסף נערך מדרום לכביש, דני עם שני נגמ״שים נוספים מצפון לכביש, וכך באש מקלעים צפופה, תוך ירי למטרות מ־טווחים קצרים ביותר של 10—15 מטרים, התקרבו משני צדי כביש המיתלה אל צומת כביש התעלה. לפני הצומת ערך אותם עמנואל, יחד עם הטנקים. בקו משני צדי כביש ופקד על הסתערות. הטנקים של עמנואל מצפון ונגמשי הסיור מדרום שטפו בדהרה את הראמפות. החיילים המצריים שלא נקטלו החלו זורקים את נשקם ונמלטים. עמנואל פקד על הנגמ״שים לפנות צפונה ולטהר את השטח שבין כביש התעלה לסוללה שעל קו המים וגם שני טנקים פנו ימינה והחלו לשטוף כלפי צפון.

ההסתערות המהירה השיגה את תכליתה. איש לא נפגע בה. הנגמ״ש של דני ספג פצצת אר־פי־גי כשהעפיל על אחות הראמפות, מנועו נדלק, אבל הכלי המשיך לנסוע והצוות השתלט על הדליקה באמצעות המטף הפנימי. אנשי הסיור לחמו במקלעים, ברובים, ברימונים ; הטנקים — בתותחים, במקלעים. בסיום ההסתערות נמצאו הראמפות שבאיזור הצומת בידי עמנואל. הארטילריה המצרית המשיכה להפגיז את השטח, אבל חוליות הטילים והבאזוקות שותקו.

מ"מ הסיירים דני הספיק לפנות שני פצועים לתעוז נוצה ובשובו משם הוברר לו שחניון הנגמ"שים ספג הפגזה ארטילרית קשה מאד. הכלים התפזרו לכל עבר. בקרבת איזור הצומת ראה את נגמ"ש הגור של המ"פ ומפיו נודע לו שנגמ"ש המ"פ נפגע פגיעה ישירה ויש בו הרוגים. הקשר שנותר שלם בגופו, לא היה מסוגל לציין את מקומו. גם עמנואל נכנס לרשת. התברר שנגמ"ש המ"פ עומד על כביש, אבל הקשר אינו יודע איזה כביש הוא זה.

דני היה משוכנע שהכלי תקוע אי שם על כביש התעלה. כל הכח שנותר באיזור — טנק המג"ד, הנגמ"ש של דני ונגמ"ש הגור של המ"פ — החל לסרוק את השטח. דני נסע ששה ק"מ צפונית בכביש התעלה — לשוא. חזר אל הצומת, החל נוסע דרומה, שוב התקדם כששה ק"מ ושם נמצא הנגמ"ש האובד. המחזה שנגלה לפניו היה מזעזע: הקשר ישב שם על הנגמ"ש מוכה הלם. המ"פ ושני אנשי צוות היו בפנים הרוגים. הנהג היה פצוע קשה ראשו תפוס בתא הנהג. ניסינו לחלץ אותו — לא הצלחנו. הושבנו חייל ליד הנהג, את הנפגעים העברנו לשני הנגמ"שים האחרים וכך התחלנו לחזור לצומת.

כשהגיעו הנגמ"שים לקרבת צומת כבישי התעלה והמיתלה שוב התלקחה ההפגזה הארטילרית בכל עוזה. דני ידע: „אם נכנס לתוך הצומת, לא יצא איש חי. החלטתי לשבור לכוון צפון כדי לעלות אחר כך לכביש המיתלה, תוך כדי תמרונים שם אני נזכר שבמפה זה מסומן כאיזור ביצות. אמרתי: או שאני מנסה, או שאני גומר פה בצומת. הנגמ"ש שלי, שלא היה כל כך תקין, גנח, גנח, ולבסוף יצא מהשטח הקשה. הגענו לכביש”.

הנגמ"שים הגיעו לתעוז, הנפגעים פונו, הנהג הפצוע הוצא באמצעות מוט ממלכודת התא, אבל מצבו היה אנוש. הוא מת על שולחן הניתוחים בבית החולים.

יוני 1974

ה־5 באוקטובר היה יום שישי, ערב יום כיפור, בבסיסנו שנקרא „בסיס טילים“, הוא בסיס האם של הפלוגה בגזרה הדרומית. הוכרזה כוננות גבוהה, כפי שהוכרזה בכל יחידות צה"ל. החבריה הוחזרו מהבית ועד שעות אחרי הצהריים חזרו כל החבריה ליחידה. נפגשנו לאכול ארוחה מפסקת, כמה חבריה התלוצצו: „אולי המצרים חושבים, בתרגיל שהם עורכים, לחצות את התעלה“. איש לא לקח באותו רגע ובאותן שעות את הבדיחה ברצינות.

למחרת, ה־6 באוקטובר, יום שבת שבתון, התעוררנו בבוקר. חלקנו השכים ואני עם המאחרים. שלושה נגמ"שים יצאו לתצפיות בקו, שאר החבריה הכינו את הכלים לכוננות עליונה. המ"פ, סרן שמר נחום, יצא לשיבת מפקדים לקבלת תדרוך, ואנו בפלוגה טיפלו בנגמ"שים, זיודנו זיוד, תדלקנו, בדקנו תחמושת, ואני מיתקנתי ובדקתי את הקשר, בהיותי מש"ק הקשר של הפלוגה.

בסביבות השעה 12.00 החלו התצפיות לדווח על תנועות חשודות למלחמה, אשר נראו בצד השני. הלחץ אצלינו עלה והקצב תוגבר, אך לא חשבנו לרגע על פתיחה באש מרגע לרגע החלו הדיווחים בקשר מתרבים במעוזים מדווחים על תנועות והחבריה בתצפיות קבלו פקודה לסגת לעמדות אחוריות, כפי שתורגלו לכך במקרים כאלה.

בשעה 1.45 החלה המלחמה לגבינו אני נמצאתי במחסן ציוד הקשר, מכין נגמ"ש מבחינת קשר ובודקו נשמע בום חזק וקרוב, ואחריו עוד אחד, ושני מטוסי אויב עברו מעלינו הפצצות נפלו במרחק של כ־50 מ' לכל צד ממני. הבנו שפרצה מלחמה ואנו מותקפים מהאוויר. התחלנו לרוץ לחפש מחסה בבסיס, לא היו „שוחות מגן“, לכן התחלנו לחפש מסתור כל שהוא בשטח. מעלינו עבר עוד מטוס, כשהוא מרקט את בנין השק"ם עם אנטנת הטלויזיה שמעליו. הדבר היה כ־25 מ' ממני. נשכבתי כאבן על הרצפה, כפי שתורגלתי בטירונות, כשאבנים גדולות וקטנות מתפזרות סביבי ומעט עלי. נשרטתי קלות בחזה במכשיר הקשר נשמע: „חובש להילטון, חובש להילטון“. ה„הילטון“ הוא הכינוי בפינו למבנה המגורים של החיילים. באותו מעמד נהרג חייל הפלוגה סבן דוד, נהרג עוד חייל, צנחן שהיה על זחל"ם

בסביבה וקיבל רקטה ישירות. נפצעו קצין ומש"ק אשר טיפלו במקלע שצלף לעבר המטוס.

קיבלנו פקודה מסגן המ"פ מוטי לנטוש את הבסיס וליסוג לכוון המתלה. עלינו על הנגמ"שים כשאתנו גם שתי הבנות הפקידות, והחילונו לסגת. כשיצאנו, קיבל הכלי בו הייתי פקודה לחזור בחזרה ולסקור ולברוק את הבסיס אם לא נשאר חייל או כלי אשר אפשר לפנותו. ירדתי יחד עם גידי המ"מ ופינינו שני זחל"מים לכוון המתלה.

הגענו למיתלה והתארגנו, בדקנו תחמושת, מים, מקלעים וקשר. במיתלה פגשנו את המ"פ, שלקח בחזרה את הפיקוד על הפלוגה. במכשיר הקשר שמענו את כוחותינו לוחמים וכן את הדיווחים כי כל כלי הרכב הכבדים של האויב שחצו את התעלה הושמדו, כולל הטנקים, אך נשארה בעיית החי"ר, ששרץ בשטח עם טילי כתף. הדבר היה בסביבות השעה 5.30 ואז נתבקשנו על-ידי המג"ד להכנס לשטח כדי לעזור לטנקים לטהר את החי"ר. יצאנו בכוח של 5 נגמ"שים, כשאני בתוך נגמ"ש המ"פ, הנהג חיים אלון, המ"פ נחום שמר, מפעיל המקלע הימני זכריה גריה, ואני על הקשר ועל המקלע השמאלי.

בדרך נעצרנו כדי לקבל את יוספי אבנרי, כדי שיפעיל את המקלע השמאלי במקומי, ואני אתמסר לתפעול הקשר ולהכנת התחמושת למקלעים. לאחר כחצי שעה של נסיעה הגענו לאזור כביש התעלה וזיהינו את ראשוני חיילי האויב המצרי, המקלעים החלו לירוק אש. היינו על ציר המתלה, הנגמ"שים

טיהרו כמה מבני-אבן, אשר חששנו כי בהם חיילי אויב. המקלענים יוספי וזכריה והמ"פ נחום עמדו כשחצי גופם העליון גלוי וצלפו. האויב הסתער עלינו והמקלעים עבדו בשלב מסוים נתקל המקלע של יוספי במעצור. כנראה שהקנה התחמם. יוספי החליף בקור רוח את הקנה בקנה הרזרבי והמשיך לירות. התחמושת החלה להיגמר. ביקשנו תגבור של כדורים וקיבלנו הבטחה מהמג"ד שנקבל בהקדם האפשרי. השמש מעלינו שקעה והערב ירד. עד אותו זמן נהרג מכדור החובש יגאל אמסטר, ונפצע ביד המ"כ ארז ארנון. נגמ"ש אחד נפגע ופונה, ונגמ"ש אחר פינה את ארז לעורף. שלושת הנגמ"שים הנותרים התפזרו על גורה רחבה לשם תצפית על חיילי האויב לאיתורם והשמדתם.

הלילה היה ליל י' בתשרי, והיה ליל חצי ירח, כך שהראות היתה בינונית. בנגמ"ש פתחנו את הטרגוויסטור של חיים אלון כדי לשמוע את מהדורת החזושות של אחת השעות (אינני זוכר באיזו שעה, כנראה 19.00).

דובר צה"ל הודיע על כוחות האויב בסוריה ובמצרים, שפתחו באש ואף עברו את התעלה, אך כוחותינו שולטים במצב. שמענו את החדשות, הסתכלנו סביב ושתקנו. לא האמנו כיצד ואיך נקלענו למצב זה תוך שעות מעטות. באותו מעמד פתח אתי יוספי בשיחה. הוא סיפר כי בודאי דואגים לו בבית מפני שקראו לו מיד לשוב, ואני הוספתי כי כנראה שגם אצלי דואגים ואף אבי גוייס למילואים. מלפנינו הסתובב המ"פ נחום, ששמע את שיחתנו, כשהבעה מיוחדת על פניו. הוא השאיר אשה בהריון וילד בן 3 בבית.

לפתע האירה מעלינו פצצת תאורה את השטח, כנראה שגילו אותנו. הנענו את הנגמ"ש ושיפרנו מצבנו לעמדה אחרת, ולאחר מכן עוד פצצת תאורה ושוב שיפרנו מקומנו. מלפנינו ראינו את מסך אש הנ"מ שנורתה לעבר מטוס שלנו שעבר מעל לתעלה. ושוב נורתה פצצת תאורה. הפעם לא זזנו והיא כבתה מעלינו. לאחר זמן מה נורו פצצות מרגמה עלינו. כנראה ששוב התגלינו. מסביב היתה חשכה אך היתה ראות של כ-200 מ' מסביב. לא ראינו דבר. המ"פ נחום החל להוביל את הנגמ"ש בין הפגזים ימינה ושמאלה ועד שהאש נפסקה, נעצרנו.

ואז נשמע בום חזק מאוד לדינו. הנגמ"ש התמלא בריסיסים, אבנים ואבק. בקשר-פנים בנגמ"ש מישחו אמר, „נפצעת“, ולאחר כשניה או שתיים הוספתי: „גם

אני נפגעתני" האבק התפוזי, בקשר היתה דממה. הסתובבתי לצידי השמאלי בנגמ"ש (באותו זמן ישבתי מול המכשיר, בתוך הכלי) וראיתי את יוספי וזכריה שרועים על הרצפה דוממים, כשפניהם מול הרצפה. הבנתי שהם נהרגו. כשהסתובבתי לצידי הימני הרגשתי פלומת שערות זרה. זה היה נחום המ"פ, שרוע על הרצפה, כשצוארו פצוע רציני (רסיס). גם הוא נהרג. דיווחתי מיד למג"ד וזה הורה לי לחזור מיד בחזרה. הוריתי לנהג חיים אלון לחזור בחזרה, אך הוא הספיק לענות: „אני לא רואה כלום.“ הוא שיחרר את הידיות, הכניס להילוך ולחץ עם הרגל על דושת הבנוזן. הנגמ"ש נסע. כשהבטתי על חיים, ראיתי את ראשו שמוט לצד שמאל. הבנתי שגם הוא נפגע. ניגשתי אליו, הוא נשם.

מכיון שהייתי בתוך הכלי, לא ידעתי לאיזה כיוון אני נוסע והיכן הצפון. ביקשתי אות כיוון לציון דרך, אך לא יכולתי לקבל, פן יגלו את חברי בשטח, רק הורו לי לנסוע בכיוון מסויים לפי הירח. הנגמ"ש נסע ונסע, עלה גבעה, ירד, ועוד גבעה גבוהה מאוד. כשהגעתי לראשה ראיתי להפתעתי את תעלת המים.

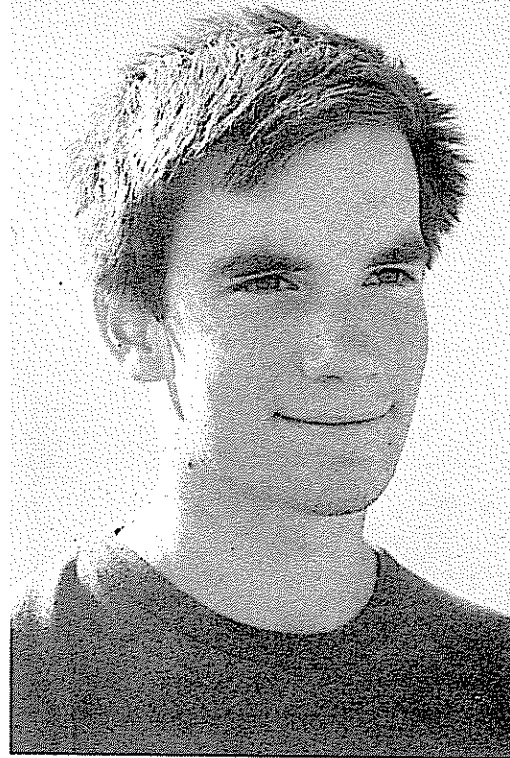
הבנתי כי נסעתי בכיוון ההפוך. ירדתי עם הנגמ"ש מעל הסוללה. במשך כל הזמן שנסעתי הייתי שפוף על הנהג חיים, כשראשי יוצא דרך פתח הנהג ומיקרופון מכשיר הקשר לידי. בדרך חזרה נעצרתי פעמיים במטרה לחלץ את חיים ממקומו ולהוציאו לאחור כדי שישכב ולי יהיה יותר נוח לנהוג, אך רגליו של חיים התאבנו ולא יכלו להתיישר. במשך כל זמן הנסיעה הוא גרגר ונאנח, הוא היה מכוסה כולו דם, גם בראשו. רגלו עדיין לחצה על דושת הבנוזן מפני שלי לא היתה גישה לשם. בזמן הנסיעה נכנסנו למאורב חי"ר של האויב, ראיתים שפופים על הקרקע לעשרותיהם. הכנסתי את ראשי ונתתי לנגמ"ש לרוץ כ-200 מ' ושוב הרמתי את ראשי. בזמן זה שמעתי בום מאחורי. יותר מאוחר התברר לי כי ירו עלי פצצת אר.פי.גי. מאחורי, אך הפצצה נכנסה מאחור ויצאה מלמעלה, לא קרה דבר. הרגשתי שיורים עלי, אך זה עבר.

משום מה לא הגעתי לכביש. התברברתי בשטח, נכנסתי לבור במהירות ופצעתי בקפיצה את הלסת.

וכך, מאוחר יותר כשעה-שעתיים, הגעתי לכביש התעלה. נסעתי כמה ק"מ דרומה במטרה להגיע לכביש המיתלה, אך כנראה שכבר הייתי דרומה לו. נעצרתי, משום שכ-5 ק"מ לפני התנהל דו-קרב ארטילרי ולא רציתי להיכנס לתוכו. דוממתי את המנוע כדי שלא ישמעו אותי חיילי האויב בסביבה ויבואו, וביקשתי חילוף בקשר,

כאשר ציינתי כי אני נמצא על כביש התעלה, אך לא ידעתי היכן. הנגמ"ש לא התגייע יותר, לא נותר לי אלא לחכות לעזרה. דני המ"מ יצא לקראתי בשני נגמ"שים. ניסיתי לזהות את מקומי על-ידי ירית צרור באויר, אך אף מקלע לא פעל. בפחד רב ובשאלה מי יגיע ראשון, המצרים או שני הנגמ"שים של דני, חיכיתי כחצי שעה, ואז שמעתי רעש קרב. זה היה דני עם הנגמ"שים. העברנו את ההרוגים אל הנגמ"ש הראשון וקשרנו את הנגמ"ש הפגוע, עם חיים אלון בתוכו, וחולצנו לעבר כוחותינו. את חיים אלון הצליחו לחלץ בתחנת איסוף נפגעים גדודית, אך הוא נפטר מאוחר יותר בדרכו לבית החולים ברפידים.

חזי דריגנט

חיים מקבוצת „ערבה“.

היה לי אליך יחס מיוחד. היית מיוחד בעיני, יותר רגיש, יותר שקט, יותר רציני.

אני חושבת עליך הרבה. אני רואה אותך בבוקר, קצת פרוע וחיוך מאופק על שפתיך. לא שכחת להגיד לי בוקר טוב — שתית מהר את התה, נעלמת בשקט. לי היתה הרגשה שאתה בורח מחשש שאוכל לקרוא במחשבותיך ואוכל לגלות מה כואב. חיים, אני חושבת עליך הרבה. יש לי תמונה שלך באלבום של קבוצת „ערבה“. אתה יקר לי מאוד.

כל כך עצור, אז איך ידעת לצלם בטיולים את הדברים היפים ביותר ואיך ידעת לאהוב כל כך חזק את החברה שלך? ובכלל, איך קשרו אתך כולם קשר עמוק ויציב?

חיים, אני חושבת עליך הרבה.

פאוזה

— קשה היה להבחין בו מבעד לכל האנשים. כולם היו רצים ומתאמצים ומקטרים. אבל כשהיינו יושבים יחד למנוחה, הייתי מסתכל על האנשים ומבטי נעצר עליו. קשה היה לי להבין אותו. אני יודע שבמסעות הארוכים שהלכנו היה לו לפעמים מאד קשה, היו לו בעיות עם הרגליים, אך תמיד שתק. לעתים רחוקות מאד היה חיים מתרגז ואז היה אומר בקול רם את מה שרצה להגיד. בלי כעס, פשוט אמר בדיוק מה שחשב או הציק לו. אחרי המלחמה נתבהרה לי דמותו יותר, ביחוד אחרי שקראתי את מה שכתב במכתב מסוים. לו יכולתי לקרוא אותו עכשיו לפניכם, זה היה שופך אור על דמותו האמיתית שהסתתרה מאחורי השקט הזה. היתה לו, אני חושב, קצת נשמה של משורר.

— כשהיה מקבל את המכתבים, אני חושב שהיתה לו חגיגה קטנה בלב, היה שמח לבד, בשקט. אני תמיד קינאתי. מזה שהוא שמח לבד ידעתי עד כמה שהוא שמח. אף פעם לא השוויץ בזה שקיבל הרבה מכתבים וחבילות. היה בא בשקט, לוקח והולך.

— אף פעם לא ניסה לתפוש מקום במרכז החברה. כנראה שהכיר את עצמו היטב. היה שלם עם עצמו ומסתפק בממלכה קטנה משל עצמו ולא חיפש לו מרעה בשרות זרים. אני מזההרר לפעמים מה היוז עושה אם היה משתחרר. לבטח היה חוזר לקיבוץ ה, מגשים את עצמו" ברפת או במספוא. אינני חושב שהיה מחפש לעצמו תהלה או קריירה או משהו כזה.

— כשהקבוצה הראשונה יצאה לקורס קצינים, היה חיים כלול ברשימה, אך משום מה לא נקרא לקורס. הוא היה מאוכזב מאד. אינני יכול להסביר לעצמי את זה שהוא רצה ללכת לקורס קצינים. אני מתאר לעצמי שרצה ללכת לזה כי רצה למלא את תפקידו בצורה הכי טובה.

— סיפר אמנון ק.: במבדקים שלפני סירת השריון באו כל הקיבוצניקים, כל אחד מכיר את השני וכל אחד מנסה „להפגין" כמה שהוא יותר טוב ויותר מוצלח. כיוון שהכרתי את חיים, עקבתי אחר מעשיו. בשקט האופייני שלו עשה מה שצריך. לאחר המבדקים נותר עוד הראיון המסכם, בו מחליטים אם מקבלים או לא. אז הוא נכנס. היו כמה שאלות אינפורמטיביות. אחרי זה שאלו אותו שאלה אחת בלבד: „אתה צריך להגיע מכאן למרכז תל-אביב. איך אתה עושה זאת?" אז הוא ענה: „אני עולה על אוטובוס

ונוסע. המראיין נשאר מופתע לגמרי, בלי הרבה בלבולים נתן לו תשובה קצרה ועניינית ויצא החוצה. המראיין שאל אותי אם אני מכיר אותו. אמרתי „כן.“ „אז מה אתה אומר?“ השבתי, „אני לא אומר דבר. יש לידך פסיכולוג המקבל גם את הנתונים של המבחנים הפסיכוטכניים וההחלטה היא שלכם.“ הוא שאל את הפסיכו-לוג על הנתונים של המבחנים וזה משיב שחיים הוציא את הנתונים הכי גבוהים מכל הקבוצה... והתשובה היתה הגיונית ביותר. בתקופה שהיה בקורס מש"קים, ידעתי פחות או יותר מה הוא עובר בכל שלב ושלב. כשהייתי שואל אותו מה נשמע? היתה כל פעם אותה התשובה: „בסדר, עובדים כרגיל.“ פגשתי פעם את המ"מ שלו. הוא שאל אותי איך זה שלאחר כל מה שאנחנו עושים לו, הוא תמיד נשאר אדיש. במסעות – אדיש, טיפולים, תרגילים בלי סוף – עושה את עבודתו ונשאר אדיש.

— בצבא נבחן האדם בעבודה היומיומית. שיחות ארוכות לא היו בינינו. אחר-כך אתה מגיע לאיזה שהוא שלב שאתה מצטער שלא הזכרת את האדם יותר טוב. אבל, אבל איך שהוא זה לא מזדמן, כי בצבא אתה מקבל את האדם כמו שהוא מוכיח את עצמו בעבודה. זה הרושם הקובע. בגלל זה לא באתי עד היום, כי לא ידעתי מה להגיד. ובעצם, כאשר נסענו היום, חשבתי: יופי, נסע לשובל ונפגש את חיים, ואז נזכרתי שאת חיים לא נראה בשבילי הוא תמיד נשאר כדמות מיוחדת, כאחד מן החברים שעברתי איתו ושעבר אתי הרבה דברים. קשור נוצר בין אנשים תוך הערכה הדדית. ידעת שאם הוא אתך לבצוע דבר מסוים, אז יהיה בסדר, שאפשר לסמוך עליו ושהוא פשוט בחור טוב.

— יצא לי להיות עם חיים באחת התקופות הקשות בצבא, בקורס. היה לו הרגש של עזרה לאחרים. לא ראו דבר כזה שהוא ינסה לפגוע במישהו. שאלת אם לא היו דופקים אותו בגלל זה. לא, לא היתה מקובלת בינינו בכלל תופעה כזו. אנו סוג כזה של יחידה שדברים כאלה לא היו בה. במחנה נתן הוא היה יושב בפנינת הזמאהל וכותב מכתבים. ככה אני זוכר אותו. היו לנו הרבה קיבוצניקים ועירוניים. היינו מתווכ-חיים הרבה על הקיבוץ. פתאום, ברגע של שקט, חיים היה זורק את המלה שלו, מתומצתת במשפט אחד שאמר את הכל, ואז היה שוב משתתק. כשמישהו התייחס אחר כך לדברים שאמר, הוא היה ממשיך לכתוב. הוא אמר את מה שהיה לו להגיד וזהו. הוא היה בשיחה, הוא היה אתנו, אבל רחוק מאתנו. הוא היה עם הכלל אבל היה בו משהו יוצא מן הכלל בהתנהגות שלו. מה שהיה קצת מוזר בו שהיה הרבה יותר מחיובי.

— היה לנו בחור אחד באוהל, שנשבר במהלך הקורס. הוא תכנן בריחה הביתה כדי „לעשות“ נפקדות ואז יכניסו אותו למעצר וכך חשב לגמור את הקורס. הוא התייעץ כמובן עם החבר'ה באוהל והתחיל לארוז את הפציו. חיים ואני עשינו מאמצים גדולים לשכנע אותו ולהניא אותו ממחשבותיו, אבל לא הצלחנו. אז ראיתי עד כמה חשובים לחיים החברים ליחידה ושהוא חלק מאתנו ושייך לכל אחד מאתנו.

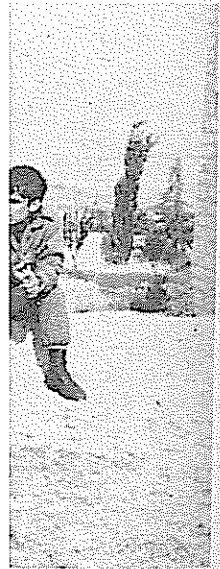
— בקורס סיור כל החבר'ה היו נשברים מרוב טיפול בנגמ"שים. היו נרדמים באוהלים וקשה היה להוציא אותם, והוא היה ממשיך לטפל בנגמ"ש. שאלו אותו: „מה אתה ממשיך לעבוד לבד?“ — „צריך לגמור את זה, מה אני אעשה?“ והוא היה נשאר. זה לא עניין שדפקו אותו, פשוט האחרים נשברו והוא לא נשבר.

— הוא היה תמיד מספיק לעשות הכל. היינו עומדים למסדר והמ"מ תמיד מצא משהו לא בסדר אצל כל אחד. אז הוא אמר לחיים שהמחסנית שלו מלוכלכת, אז הוא הסתכל על המ"מ ואמר: „נכון“ והמשיך לעמוד בשלוח. אנחנו היינו רועדים שלא נעמוד שוב למסדר גם בצהרים, והוא היה שליו ובוטח. הם לא היו מצליחים לשבור אותו אפילו שהיו מריצים אותו על כל ההרים והג'בלאות. אני לא יודע איזו עוצמה היתה בו, בהתנהגות שלו.

— בקורס הזה לסיור היה לנו פעם ניווט-סיור איר. היתה איריה נזמדה, לטייס היו בעיות והוא לא הצליח להתניע. חיים אמר לו: „תלחץ על הקלאץ, אנחנו נדחוף אותך ותניע.“ בכלל, נהנינו מחוש ההומור הדק שלו. על הארגז שלו כתב: „שלי — לא לגנוב.“

— הייתי עם חיים בתקופה האחרונה, באותם חודשים ארוכים ארוכים שהיינו יושבים ליד התעלה, עושים תצפיות, מסתכלים-לא-מסתכלים. היו לנו שיחות ארוכות, תכניות מה נעשה אחרי הצבא. היה הרבה זמן לכתוב ולקבל מכתבים ונוצרה כעין התחרות סמויה מי יקבל יותר מכתבים. תמיד אני הייתי המפסיד.

— ביום הכפורים הודיעו על כוננות. חיים היה כבר מוכן ומאורגן עם כל הציוד פיקס. גם לקח לנגמ"ש את החבילה שהגיעה באותו יום, בשביל החבר'ה. היינו ארבעה נגמ"שים. ביציאה מהמיתלה עשה לי תנועה בידו, הרמת בוהן להצלחה. היתה זו אכן הצלחה, הצלחה אחרונה. אם היה אתנו פה אותו מג"ד, הוא יכול היה להעיד שזו היתה עבודה נפלאה של מספר קטן של אנשים. אותה תנועת בוהן ציינה את ההכרה

המלאה בחשיבות העניין. אני לא חושב שהיה ויכוח שצריך לבצע. הביצוע היה א"א. בזכות אותה תנועת בוחן אנחנו יכולים לשבת כאן ולספר עליו לאחר שליוונו אותו למנוחתו.

— עקבתי אחרי הקרב של הנגמ"שים דרך הקשר. קשה היה לדעת מה בדיוק קורה בשטח. פתאום שמעתי הודעה שהמ"פ נפצע. ידענו שהנגמ"ש עדיין מסתובב בשטח ושהקשר לא יודע איפה הוא נמצא. שמענו ששאר הנגמ"שים יצאו לחלץ אותם. הציפיה נמשכה ונמתחה כנצת. כשהגיעו, התחלנו מיד בפינוי הנפגעים. היה קשה מאד להוציא את חיים מתוך הרכב והיינו צריכים לשבור את המושב. הוא נשם והפצע נראה די שטחי. הבאנו אותו לתאג"ד וכל הזמן ממש תפילה. החזקנו לו אצבעות. הרופאים אמרו שיש תקווה. למחרת הגיעה הידיעה. היה קשה להאמין. לא תפשתי את זה בכלל.

— אני המ"פ החדש של הפלוגה. הצטרפתי לפלוגה כחצי שנה אחרי המלחמה את חיים לא הכרתי כלל. לאחרונה עסקתי בהכנת ההלויות של הנופלים. צריכים לאסוף שישה חברים לנשק, נושאי ארון בעלי אותה דרגה. לא היו לי בעיות להשיג אותם כי כולם רצו לבוא. והאת למרות שכולם מפורזים עתה ביחידות שונות ובאמצע אימונים שונים. תחילה היתה זו עבורי עוד לוויה שאני, כמפקדה של היחידה, מש-תתף בה. דברתי עליו מתוך הספר שנכתב עבורי עתה, לאחר ששמעתי אתכם, נתבררו לי הדברים ואני יודע בדיוק למה האנשים התאמצו ורצו כולם להגיע לשובל.

על חיים כי איננו

חלפה כמעט שנה ועדיין מסרב הלב להאמין שדרך כה ארוכה עברנו יחד ועתה נפרדנו מאדם, חבר ולוחם מיוחד — שונה מאתנו, אך מגשים ומראה את אותם ערכי-יסוד החסרים לנו בימינו.

שקט היה. זוכר אני את השקט המפעם בתוכו בכל התקופה שהכרתי אותו. לעיתים חיכיתי שיתרגז, שיגיד מילה, שייכנס לויכוח — אך לא. „בלאו הכי זה לא יועיל ולא ישנה“ — אלו היו דבריו. ונזכר אני בשיחה של המחלקה: ישבנו כולנו וקיטרנו על כל מיני בעיות, קיטור של יום יום, ואז קם חיים בשקט, שאיש לא ירגיש, ויצא. לא בהפגנתיות אלא בהמחשת חוסר תועלת ועניין בדברים קטנוניים אלו. חיים לא אוהב להתווכח, אך לעיתים, במילה קטנה, הביא עניין שלם על מקומו, ובעצה אחת ידע ליצור פתרון לבעיה. וכשבא למפקדו והציע אותה, מיד קיבלה והתחשב בעצתו. זוכר אני את אותן שעות יפות ומעטות, כשהיינו יושבים יחד על שפת התעלה, בשעות אחר הצהריים, עת השמש נוטה לערוב, לאחר יום קשה ומפרך, ומשוחחים על נושאים שונים בתחומי החיים, החל מבעיות השלום, בעיות גאוגרפיות שונות, וכלה בהיסטוריה יהודית ויהדות. ובאמת, היה נפלא באותו זמן, כאשר כל אחד הוסיף לחברו מידיעותיו. וחיים היה יושב, מקשיב ומתעניין בבעיות היהדות השונות ורוצה לשמוע על כל נושא ועניין, ולעיתים אפילו בדברים שאחר-כך התנגד להם. הקשבה לדברי הזולת ושמיעת דעותיו בשקט ובהבנה — היו מן התכונות שאפיינו אותו. וחיים אף ידע להוסיף ולהתעניין בצורות חיים אחרות ובמסגרות שונות. כן! אותה תעלה שישבנו על שפתה, לא ידענו מה טומנת היא לנו. מדי בוקר, מיד כשהגענו לשפת התעלה, היה חיים הראשון שעולה ומתיישב על יד המשקפת לראות ולהביט מה התחדש בצד השני, מה מכינים ומה עושים היושבים שם. הוא גם היה האחראי לזיהוי הכלים החדשים שהגיעו ולבסיסים על חייליהם הממוקמים בשטח. ולעיתים קשה היה לראות, אך חיים זיהה! ודברים מעניינים וחשובים...

כן היתה בו מסירות לעבודה ותחושת אחריות. כל יום, כנהג מסור, היה עושה את כל הטיפולים הדרושים על הצד הטוב ביותר. וידענו — „כשאתה נוסע עם חיים, אין לך מה לדאוג“ כי באמת הרכב היה מטופל היטב. וחשובה יותר — התחשבותו בנוסעים, כשהוא נוסע בעדינות, על מנת שלא נקבל מכות. כן! כזה היה חיים, ואפשר להוסיף ולספר בלי סוף עליו ועל חייו, כי היה הוא

המיוחד

העיקרי
עמדות
היה הו

אותם,
להקריב
חיים ה
זאת הי
סימן ל

המיוחד שביננו, היוצא דופן, אך הרציני והמסור.
ואיני יכול לשכוח את אותו ויכוח קטן שהיה לנו כחודש לפני שנפל. טענתו
העיקרית היתה שאין ממשלתנו ומדינתנו עושות מספיק למען השלום, ואינן מציעות
עמדות המאפשרות לשכנינו לבוא לקראתנו. אך למרות דעה זו, ואולי דוקא בגללה,
היה הראשון למלא כל פקודה כראוי, ללא ויכוח וללא עצלות.

וקשה לשכוח את יום הכיפורים, כאשר עמדנו בתפילת המוסף והזכרנו את
אותם, „עשרה הרוגי מלכות“ אשר זכותם תעמוד לנו. ולא ידעתי שכה קרובים אנחנו
להקריב שוב את אותם הרוגי המלכות של דורנו. לאחר התפילה הלכתי לנוח מעט.
חיים העיר אותי, כעבור חצי שעה. „בני, קום! מתקפלים! נקווה שלא יקרה דבר.“
זאת היתה שיחתנו האחרונה. לא הלפה שעה והם יצאו לקרב. כנהג בנגמ"ש-מ"פ עוד
סימן לי בתנועת בוחן להצלחה והחזקתי לו אצבעות...

כזה היה חיים אשר הכרנו, הערכנו וכיבדנו.

יהי זכרו ברוך!

... בני גינסבורג
קיבוץ סעד

החיוך שלו היה סימן היכר בולט אצלו. חיים ידע תמיד לחייך גם בתנאים
קשים ביותר שידענו, ולא בכדי כינינו את חיים „האדיש“. נראה היה שלא ניתן
לשבור את רוחו בשום לחץ פיזי מכל סוג שהוא. היה לו משהו מיוחד בחיוך שלו,
משהו שרק מי ששזה עמו תקופה ממושכת, הן באימונים ובפעולות מפרכות והן
ברגעים רבים של הרפיית-המתח, יכול למשות מן החיוך חלק מנפשו ומי שזכה
לעשות כך, לא ישכח את חיים.

תמיד היה „החיובי“ שביננו, משך את החבר'ה למאמץ עקשני נוסף, כדי
לעמוד במשימות על הצד הטוב ביותר. הוא מילא את חובותיו באופן כזה, שכולם היו
מרוצים ממנו. גם המפקדים וגם החיילים. היה לו לב רחב כל כך. לא היה מסוגל
להרע לאף אחד. תמיד היה מציע לעזור, בפשטות, ותוך כדי כך מחייך בטבעיות,
לעיתים היה מספר בדיחה והאופן בו סיפר אותה גרם לנו לצחוק ימים. מי שקרב
אליו הופתע מעומק החוויות אותן הוא ספג. הוא היה עומד, מביט מוקסם ממראה
נוף בעיצומו של מסע או ניווט, ואנו היינו משתאים מן היופי והשלמות של נפשו.
רצינו להכירו יותר, אך זה נמנע מאיתנו. חיים ציווה לנו את החיים.

יוסי דביר

12.11.73

משפחת אלון.

הנני משרת ביחידה של בנכם חיים. עברנו יחד תקופה של כמעט שנתיים. בגלל פציעה אני לא יכול לבוא אליכם. חיים היה אהוד על כל אנשי הפלוגה. היה ידוע כמי שעושה עבודה עד הסוף ולעולם אינו עוזב דבר לפני שסיים אותו. הדבר היה נכון גם אם היה צריך לעשות את העבודה לבד או בשעות הלילה, במצב של עייפות רבה. אחד היחידים אשר נכון לומר עליו כי מעולם לא עולל רעה למישהו, ואיני יכול לתאר לעצמי אותו עושה כזאת. מעולם לא ניסה להכניס את עצמו למרכז ההתרחשויות. תמיד שקט ועניו עד שלפעמים רציתי שיאמר משהו, שיצעק, וצריך היה לדבר איתו באותו שקט שלו. לפעמים היה לוקח את הגיטרה שלי והיה משרבט לעצמו מנגינות בלא שום יומרות. בפלוגה היה ידוע בכינוי „האדיש“. אנו יודעים עד כמה היה רחוק מכך ועד כמה היו הריגשות, הכמיהות והגעגועים מפרפרים בתוך-תוכו בשקט שאינו מותיר לאחרים ולא כלום.

אני ידעתי שיש לו חברה והבנתי שהיא מאד יקרה, וכנראה ששעות רבות היה מקדיש למחשבה עליה, אבל מעולם לא מילה אחת מצידו. אמנם משפחתי לא קיבלה חץ ישר ללב, כמו שקיבלתם אתם, אולם ברצוני לומר שעד כמה שהמאבק משותף לנו, וכמו שנאמר בקשר ללוחמים אשר החזיקו מעמד שבוע ימים במעוז המזוה שהיה נתון במצור — „בשם כל עם ישראל, החזיקו מעמד.“

קבלו את רגשי הערכתי המלאה לבנכם.
עם כל עמנו השכול תנוחמו.

אבנר גלבוז

להורי חיים שלום.

אולי תרצו לשמוע על הקורה כאן, במקום שחיים הנו חלק בלתי נפרד ממה שאנחנו היום.
מכתב זה בא בעצם כתגובה לתשובתכם למכתבי. בגלל זה אני כותב לכם

עוד מכתב, שיהיה לכם אולי קל יותר.

החבריא ששייכים לסיור נמצאים כבר זמן רב ביחד וזו הרגשה של שות- פוח בעבר ומשהו כמו אחים. כבר מכירים אחד את השני כל כך טוב. הצטרפו אלינו חדשים מהחרמ"ש והנישואין עלו יפה ואנחנו מסתדרים מצוין. העבודה קשה מאד, כאז כן היום, עבודה שהיתה מענינת מאד בהתחלה ואחר-כך נעשתה שיגרתית ואפורה. כל יום היינו קמים מוקדים מאוד בבוקר, עושים אונ הדרר לנגמ"ש, נוסעים באיחון דרכים. מדי פעם עולים על מוקש לשם גיוון. מוצאים לעצמנו דרכים לגוון את החיים. אחרי כל סיור היינו מעמידים את הנגמ"שים אחד ליד השני ומספרים רשמים מהסיור. תמיד היו ספורים וציזובטים והיינו מתגלגלים מצחוק. צחקנו על הקצין שעשה את הסיור בדיוק ומעבר למה שאומרות ההוראות. שהיה עוצר כל חצי קילומטר ויורד מהנגמ"ש. אצלנו קוראים לזה סבון. תמיד היו לנו מטרות קבועות לחיצי הלעג. חיים אף פעם לא השתתף בהילולות הללו. לא יודע בדיוק למה. אותו הטרידו דברים אחרים. הוא פשוט לא היה פטפטן כזה ולא אהב לצחוק על אנשים, אפילו כשמגיע להם. היינו יושבים לנו בחדר ומגלגלים סיפורים ומדמיינים... וחיים יושב בצד עם הגיטרה שלי, שם אצבע על המיתר וצליל ועוד צליל, פשוט פשוט וכל כך מושך ללכת אתו אחרי המנגינה שלו. אף פעם לא מתיימר להפיק יותר מאשר את הצלילים הללו, וכאשר הוא טועה, הוא חוזר ומתקן את עצמו.

חיים הגו חזק מאד בנפשו. אף פעם לא רואה אותו מתפרץ בהתקפת רוגז, צער או יאוש. תמיד הסתדר עם זה בעצמו. היה לו קור רוח לא נורמלי במצבים הכי קריטיים. הסתובב סיפור על חיים שכאשר פעם היתה מונחת דלת הנגמ"ש על רגלו, הוא, בשיא האדישות, מבקש מהנהג שירים את הכבש, וכך מספר פעמים עד שזנהג מבין סוף סוף שהכבש על רגלו של חיים. או, פעם בעמדנו במסדר בוקר וכרגיל המתח שלפני המסדר והחשש למסדרים נוספים, תלונות ושאר מטעמים. כולם מתו- חים עם הנשק ביד ופתאום אחד הרובים נופל בקול נקישה מתכתית וחיים מעיר בשיא האדישות: „ישראל, הנשק שלך נפל.“ רעמי הצחוק המתוח עדיין מהדהדים בי אני זוכר את עצמי פעם אחת אומר לחיים: „תגיד, זה לא נכון שאתה אדיש. אתה סתם שתקן, נכון?“ והוא אמר לי: „אני לא אדיש בכלל.“

היום יום בהיר רשמש חזקה בשמים. הלואי שיהיו לכם ימים בהירים. אכתוב לכם עוד בחפץ לב.

אבנר גלבוז

משפחת אלון היקרים.

בצער ובכאב הגעתי הידיעה על נפול חיים. ממקום רחוק זה, אי שם במדבר, לא אוכל לעזור בכאבכם הגדול.

כבר הידיעות הראשונות ביום כפור נתקשרו אצלי ואצל איריס עם חיים שבקו הראשון. משך כל השבוע, בו הייתי מנותק מכל מכיר ומודע, עת זרמו הבשורות הרעות על הצורה הקשה בה נפגענו בסיני, זלכה החרדה לחיים וגברה. טלפון לשולה טרם ירידה הבהיר כמה אי-אפשר להקל עליה בדאגתה ועצבנותה. והנה, כל שביבי התקוה שזה איכשהו יעבור בצד, כבו עם התקבל הידיעה שנפגענו קשות ובמקום קרוב קרוב ללב.

לא אגיד שהכרתי טוב את חיים. הוא היה די סגור בחברתנו. אך מחמאה גדולה מאהבתה של שולה — בעיני אי אפשר לקבל. אהבנו אותו. שבוע שלם חשבתי עליו יותר מאשר על כל אחר, כי ידעתי היכן היה. מאד הייתי רוצה בשעות קשות אלה להיות אתכם ועם שולה — אך כמה שזה רחוק כרגע. היו בו בחיים מיטב התכונות הטובות של בן הקיבוץ.

היה שקט, רציני, טוב ומוכשר. שמחנו בו שהיה שלנו, של שולה. אהבתי לראות איך ידע להחזיק עצמו לידה, בלי שאנו הקרובים לשולה, נרגיש נבוכים. אינני מרגיש שאוכל לבטא נכונה את הרגשותי. אני יודע שתמיד בשעה זו או אחרת, אולי לא בימי זכרון, אך ברגע מסויים, אזכור את חיים והכאב ישוב ויגדל. אני מאמין שדברי אלה הם גם דבריה של איריס. היו חזקים ובטחו בטוב ובצודק.

להתראות — ארנון

למלה, למשה ולשרגא.

גיורא התקרב אלי במעלה המשעול, הוריד את ראשו ומלמל משהו. ידעתי ומאנתי להאמין. תמיד פחדתי מהריגע הזה, לעזאזל. הרכנתי את ראשי ועיני באותו חיוך בישני של חיים. חיים כל כך הפוך למוות. כל כך הפוך. אני חש את לחיצתו החמה והחזקה לפני חודש. בחיוך שובב שאלני לשלומי, כתמיד. לא הירבה במילים. פגישת עיניים אמרה תמיד בינינו הכל. „מה אתה עושה? איפה אתה נמצא?“ שאלתי. שתק. לא הירבה בדברים. שאל אותי: „מתי אתה משתחרר?“ סיפרתי לו בצהלה. חיוך חיוך מבויש ואמר כמו תמיד: „אין דבר, זה לא הריבה“ ושתק. מלה — לאבד את חיים זה לא רק לאבד חבר, רע, את. זה לאבד אבר בגוף. להיות משותק. נכה-רוח.

משה — אני כותב וכותב ואני יודע שזה לא עוזר במאום, בכלום. שרגא — מה ערכן של מילים, של אותיות? מה ערכן? לעומת אותה נפש כה עדינה, אותו גוף יצוק, מלא חיים. ארוחת-ארבע בין ערביים. דפיקה עליזה בדלת — וחיים נכנס. ארוחת-ארבע בין ערביים בלי חיים, זאת לא היתה ארוחת-ארבע. קפה חם? קפה קר? או קפה קונלצ'ה?

גרוני יבש ובעיני ליח מוזר. חיים היה כועס עכשיו מאד. הוא לא אהב בכי. ואני בוכה ונפשי הווה והווה. השמש ירדה ושקעה. אומרים שמחר היא תזרח מחדש. לא לנו. לנו החושך הוא מפלט. בחושך אפשר לבכות בשקט. להיות חלשים, להיות בני-אדם.

נזקוף את ראשו אט-אט יחדיו, אנא. ונזכור את אותו חיוך של חיים. אותו חיוך נערי, חיוך-ילד שלא ימוש לעדי-עד מנגד עינינו. לאור אותו חיוך, אותו נצנוץ, נמשיך לצעוד שלובי-זרוע, ואצבעותינו מתהדקות אחת ברעותה.

נכה אחזור מהמלחמה, ואברי שלמים...

שלכם — ראובן

למלה ומשה

נער כחול

— רציתי לאחרים לספר
על שתיקה כחולה
וקול עבה
על מחשבות בהירות
כמו עינים כחולות שלך.
— רבים בינינו לא הכירום
ולא ידעו
כי נער כחול היית
עיניך ונשמתך כחולות.
— בחופשות ליויתי
במבטי את כתפיק הרחבות
עיניך ברכוני עוד מרחוק
וברכתך היתה קרובה ללבי עד מאד.
— שליו, ומשרה בטחון
כמו „חיים”
כמו שחיים חייבים להיות.
— רציתי לאחרים לספר
ולא ידעתי איך
אז קראתי את אלהים לדין
וצידוק לא היה בפיו.
— חכה, אל דומם,
עוד נבוא
למען כל האמהות
להכריז עליך
את כל המלחמות!!

אורה

9.6.73

שלום משפחת אלון:

אתם עוד זוכרים אותי? גובה — לא גבוה, צבע עיניים — בין אפור לכחול,
שער... טוב, תפתחו את האלבום ותראו.
בעצם — רק שבוע וחצי שאני לא אתכם, אבל... נראה לי שכבר חלפו יובלות.

... נברר כבר שאבוא הביתה. מתי זה יהיה? או שאני אגיע השבוע, או שאני
אבוא בעוד שבוע, או בשבוע אחר, או... או... או...

מסרו ד"ש לכולם.

להתראות,

חיים